

Vysoká škola ekonomická v Praze

Bakalářská práce

2020

Michael Schubert

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta podnikohospodářská

Studijní obor: Podniková ekonomika a management

Název bakalářské práce:

Vývoj HDP ČR po vstupu do EU – komparace se Slovenskem

Autor bakalářské práce:

Michael Schubert

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Tomáš Pavelka Ph.D.

P r o h l á š e n í

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma
„*Vývoj HDP ČR po vstupu do EU – komparace se Slovenskem*“
vypracoval samostatně s využitím literatury a informací,
na něž odkazuji.

V Praze dne

Podpis

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych rád poděkoval panu doc. Ing. Tomášovi Pavelkovi, Ph.D. za jeho cenné rady a pomoc při vypracovávání této bakalářské práce.

Název bakalářské práce:**Vývoj HDP ČR po vstupu do EU – komparace se Slovenskem****Abstrakt:**

Bakalářská práce se zaměřuje na zpracování dat a následné analýzy vývoje hrubého domácího produktu České republiky po vstupu do EU a srovnání se Slovenskou republikou. Hlavním cílem práce je analýza vývoje HDP v České a Slovenské republice mezi lety 2004-2018. Práce analyzuje vývoj HDP ve zvoleném období metodou výdajovou a výrobní. Pozornost je věnována i interpretačním omezením týkajících se HDP. V souvislosti s tím jsou zmíněny alternativní ukazatele RHDD a HND.

Klíčová slova:

Makroekonomická analýza, HDP, HND, RHDD

Title of the Bachelor's Thesis:

GDP in the Czech republic after accession to the European Union – comparison with Slovakia

Abstract:

The bachelor thesis focuses on data processing and subsequent analysis of the development of the Gross Domestic Product of the Czech Republic after accession to the EU with comparison to the Slovak Republic. The main goal of this paper is to analyse the development of GDP in the Czech and Slovak Republics between years 2004-2018. Thesis analyses the development of GDP in the selected period by the expenditure and production method. Attention is also paid to interpretive limitations related to GDP. Therefore, some alternative indicators are mentioned, particularly RGDI and GNI.

Keywords:

Macroeconomic analysis, GDP, GNI, RGD

Obsah

ÚVOD	1
1 TEORETICKÁ ČÁST	3
1.1 NÁRODNÍ ÚČETNICTVÍ	3
1.2 HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT	3
1.2.1 <i>Reálný a nominální HDP</i>	3
1.3 METODY VÝPOČTU HDP	5
1.3.1 <i>Produkční metoda</i>	5
1.3.2 <i>Výdajová metoda</i>	5
1.3.3 <i>Důchodová metoda</i>	7
1.4 MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ	7
1.5 INTERPRETACE HDP	8
1.5.1 <i>Interpretační omezení HDP</i>	8
1.5.2 <i>Dílčí omezení</i>	9
1.5.3 <i>Zásadní omezení</i>	10
1.6 ALTERNATIVNÍ UKAZATELE	11
1.6.1 <i>Hrubý národní důchod</i>	11
1.6.2 <i>Reálný hrubý domácí důchod</i>	12
1.6.3 <i>Ukazatel blahobytu</i>	13
1.7 SOUČASNÝ STAV	14
2 PRAKTICKÁ ČÁST	16
2.1.1 <i>Vývoj reálného HDP v letech 2004–2007</i>	17
2.1.2 <i>Vývoj reálného HDP v letech 2008–2009</i>	18
2.1.3 <i>Vývoj reálného HDP v letech 2010–2018</i>	20
2.1.4 <i>Výdajová metoda ČR</i>	21
2.1.5 <i>Výrobní metoda ČR</i>	24
2.1.6 <i>Výdajová metoda SR</i>	29
2.1.7 <i>Výrobní metoda SR</i>	31
2.2 HDP NA OBYVATELE	34
2.3 ALTERNATIVNÍ UKAZATELE	34
2.3.1 <i>Hrubý národní důchod</i>	35
2.3.2 <i>Reálný hrubý domácí důchod</i>	36
3 ZÁVĚR	38
4 BIBLIOGRAFIE	41
5 SEZNAM GRAFŮ A TABULEK	45

Úvod

Ekonomiku každé země na světě je možné charakterizovat a porovnávat s ostatními zeměmi na základě široké škály nejrůznějších makroekonomických ukazatelů. Ty umožňují relativně objektivní zhodnocení fungování dané ekonomiky, sledují příjem domácností, prezentují data o nezaměstnanosti na daném území, zjišťují vliv zahraničního obchodu a další podstatné výstupy. Na základě těchto výstupů se obvykle nastavuje monetární, fiskální, zahraničně-obchodní, cenová či důchodová politika státu.

Za klíčový makroekonomický ukazatel je v této oblasti považován HDP, který primárně odhaduje ekonomickou výkonnost. HDP v peněžní hodnotě vyjadřuje celkové množství statků a služeb vyprodukovaných na daném území ve sledovaném časovém horizontu (zpravidla rok, ale také kvartál). HDP je tedy toková veličina, která prezentuje nově vytvořenou přidanou hodnotu za daný časový úsek na konkrétním území. Vzhledem k významnosti byl ukazatel HDP a jeho vývoj zvolen jako předmět zkoumání v rámci této závěrečné práce.

Bakalářská práce se detailně zabývá rozbořem vývoje HDP v České a Slovenské republice mezi roky 2004 a 2018. Jednou z nejvýznamnějších událostí sledovaného období byla globální finanční a hospodářská krize, z které se některé státy dodnes nevzpamatovaly. Výběr zemí na analýzu vývoje HDP byl jednoznačný. Obě země jsou malé, exportně orientované ekonomiky, které se nachází v centru Evropy a v minulosti dokonce tvořily jeden stát. Proto je zajímavé nahlédnout do ekonomického vývoje od rozdělení a zhodnotit výkonnost ve stavu konjunktury, recese anebo poslední sledovaný rok.

Práce je členěna na teoretickou a praktickou část. Hned v úvodu teoretické části bude nastíněna problematika národního účetnictví. Následovat bude kapitola, která se věnuje hrubému domácímu produktu. Dojde v ní k vysvětlení rozdílu mezi nominálním a reálným HDP a budou zde popsány metody výpočtu HDP. Třetí kapitola se bude věnovat mezinárodnímu srovnání ukazatele HDP v rámci Evropské unie. V předposlední kapitole budou popsány interpretační a dílčí omezení ukazatele HDP. Vzhledem k omezené vypovídající schopnosti ukazatele je nezbytné v poslední kapitole teoretické části vysvětlit alternativní ekonomické ukazatele. Praktická část je rozdělena do čtyři základních kapitol. V první kapitole bude sledován vývoj reálného HDP České a Slovenské republiky v jednotlivých obdobích, při srovnání s evropským průměrem nebo Visegrádskou čtyřkou (Česká a Slovenská republika, Polsko a Maďarsko). V druhé kapitole praktické části budou prostřednictvím dvou statistických metod – výdajové a výrobní analyzovány dopady vstupu do Evropské unie, zejména na výkonnost a strukturu ekonomiky obou zemí. Ve třetí kapitole je ponechán prostor vývoji HDP ve standardech kupní síly přepočteného na obyvatele. Obě ekonomiky zde budou srovnány se zbylými státy Evropské unie. Praktickou část bude uzavírat kapitola o alternativních ukazatelích hrubý národní důchod a reálný hrubý domácí důchod.

Analýza začíná rokem 2004, kdy Česko a Slovensko vstoupilo do Evropské unie, a končí rokem 2018 z důvodu nedostupnosti kompletních dat pro rok 2019. Cílem této práce je popsat s využitím dvou základních metod odhadu HDP (metodou výdajovou a výrobní) klíčové dopady vstupu České a Slovenské republiky do Evropské unie. Práce hledá odpověď na otázku, jakým způsobem se vyvíjel český a slovenský HDP mezi roky 2004–2018. Pro tyto účely bude analyzováno především tempo růstu HDP po roce 2004. Dále práce hledá odpověď na otázku, jak vstup do EU ovlivnil strukturu obou sledovaných ekonomik. Analyzovány budou změny ve struktuře celkových výdajů (s využitím výdajové metody). Dále budou analyzovány změny ve struktuře hrubé přidané hodnoty (s využitím výrobní metody), především změna podílu jednotlivých sektorů hospodářství na její celkové tvorbě.

Klíčová data pro tuto práci jsou využívána z Českého statistického úřadu, který volně zpřístupňuje veškerá data a publikace na svých webových stránkách. (ČSÚ, 2019) Na Slovensku je to Štatistický úrad Slovenskej republiky. (ŠÚSR, 2019) Data z obou statistických úřadů jsou harmonizována podle jednotné metodiky systému národních účtů ESA 2010 (ESA 2010, 2013), případně lze využít Eurostat. (Eurostat, 2019)

1 Teoretická část

1.1 Národní účetnictví

Národní účetnictví je statistickým popisným modelem, jehož úkolem je poskytnout komplexní informace o národním hospodářství a vztazích národního hospodářství se zahraničím. Pro zahraniční srovnání je vytvořena jednotná metodologie, kterou vypracovaly mezinárodní organizace, jako jsou EUROSTAT, OSN, Mezinárodní měnový fond, OECD a Světová banka (Spěváček, Rojíček, Vintorvá, Zamrazilová, & Žďárek, 2012)

Výstupy národních účtů slouží hlavně pro vrcholná rozhodovací centra země. Zároveň se však jedná vcelku o podstatné údaje pro podnikový management soukromé sféry, který je může aplikovat za účelem predikce vývoje trhu ve zkoumané zemi a přizpůsobovat tak těmto znalostem své firemní strategie. Jedním z výstupů je i ukazatel hrubého domácího produktu, který je hlavním tématem této práce. (Hronová, Fischer, Hindls, & Sixta, 2009)

1.2 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (dále jen HDP) je pokládán za jeden z nejvýznamnějších makroekonomických ukazatelů v rámci národních účtů, podle kterého je charakterizován ekonomický vývoj dané země. Podle Pavelky (2007, s. 17) lze HDP chápat jako „*tržní hodnotu veškerých finálních statků a služeb vyprodukovaných v dané ekonomice za dané časové období.*“

Odhad HDP je publikován se čtvrtletní a roční periodicitou. V případě kvartálního sledování výstupu ekonomiky je hlavním požadavkem co nejrychlejší zveřejnění těchto aktuálních údajů a jejich přesnosti je přikládána menší důležitost. Proti tomu roční odhady bývají daleko přesnější a klade se na ně i větší důraz. Slovo „*odhady*“ je použito záměrně, jelikož HDP není měřeno, ale je odhadováno. Statistikové se musí vypořádat i se specifickými ekonomickými subjekty, které je obtížné spočítat. Patří mezi ně například malé podniky nebo šedá ekonomika. (Spěváček, 2012)

1.2.1 Reálný a nominální HDP

Vzhledem k tomu, že vyprodukované výrobky a služby jsou vyjádřeny v penězích, je kvůli případnému zkreslení výsledků vlivem inflace nutné rozlišovat mezi dvěma typy HDP, a to mezi nominálním a reálným HDP.

Nominální HDP se měří v běžných cenách, tzn. v cenách, které jsou platné ve zvoleném období. Používá se při zjištění aktuální výše HDP či celkové spotřeby domácností za daný rok. Naopak reálný HDP se měří ve stálých cenách neboli v cenách z jednoho období, jenž bylo vybráno jako základ. Protože reálný HDP nezohledňuje cenový vývoj, můžeme říct, že eliminuje vliv

inlace, a proto se používá jako ukazatel časového srovnání ekonomické aktivity. (Hronová, Fischer, Hindls, & Sixta, 2009)

Jako období, jenž je vybráno pro základ měření reálného HDP, je v současnosti Českým statistickým úřadem používán rok 2010. Například Eurostat používá rok 2015. Klíčové pro sjednocení národních účtů všech členských států Evropské unie je respektování metodologie ESA 2010, která je platná od září roku 2014. (ESA 2010, 2013)

Pro rozlišení hrubého domácího produktu na reálný a nominální slouží tzv. deflátor HDP. Získáme ho vydělením nominálního HDP reálným HDP.

$$\text{deflátor HDP} = \frac{\text{nominální HDP}}{\text{reálné HDP}} \times 100$$

Tzv. implicitní deflátor HDP můžeme označit jako souhrnný cenový index, který v sobě nese změny cen všech statků. Je výsledkem aplikace velkého množství cenových indexů, resp. skutečných deflátorů na hodnoty produkce a mezispotřeby. V porovnání s ostatními cenovými indexy (např. index spotřebitelských cen (CPI)) se liší v tom, že nezahrnuje předem vybrané produkty a služby. Tyto indexy jsou méně komplexní kvůli důkladnému výběru konkrétních košů, ale zato dokáží lépe pracovat s reálným dopadem inflace na konkrétní subjekty (např. spotřebitele). Právě proto jsou více využívány při určování míry inflace v ekonomice, zejména kvůli tomu, že dochází k rychlejšímu přístupu k informacím o změnách spotřebitelských cen. Ty jsou známy během každého měsíce, na rozdíl od deflátoru HDP, který je k dispozici pouze čtvrtletně, a to ještě se zpožděním. (Hronová et al., 2009)

Deflátoři se používají zejména k očištění HDP o inflaci neboli k výpočtu reálného HDP, což nám umožňuje sledovat reálnou výkonnost ekonomiky. Postup, při kterém dochází k odstranění cenového vývoje, se nazývá statistická deflace. Tento postup spočívá ve výpočtu hodnoty určitého agregátu ve stálých cenách, jenž dostaneme vydělením hodnoty agregátu v běžných cenách cenovým indexem. Je to v podstatě velmi složitý proces, při kterém dochází k tzv. dvojité deflaci. V tomto procesu dochází k deflování hodnot produkce a mezispotřeby. Ve výsledku dostaneme reálné informace o objemu produkce i mezispotřeby, jejichž rozdílem získáme HDP ve stálých cenách, resp. reálný HDP. V této souvislosti je dobré si uvědomit, že implicitní deflátor HDP se ve skutečnosti vůbec nepoužívá ke zjištění reálného výstupu ekonomiky, přestože představuje podíl mezi nominálním a reálným HDP. Jak již bylo zmíněno výše, při statistické deflaci je využíváno různých cenových indexů k přepočítání jednotlivých složek produkce a mezispotřeby. Díky tomu se výpočet zcela obejde bez implicitního deflátoru. (Hronová et al., 2009)

Z důvodu zpřesňování objemových indexů je v praxi využíván kompromisem mezi oceněním HDP cenami běžnými a oceněním ve stálých cenách použití cen předchozího roku. Dochází zde k použití stálých cen předchozího roku, přičemž se každý rok mění základní období, které se stává rokem předcházejícím. Údaje v cenách předchozího roku však neposkytují potřebné časové řady, proto je nezbytné přejít na tzv. řetězení ukazatelů. (Spěváček et al., 2012). Podle (Široký, 2004) je pojem *řetězení* definován jako vytvoření časových řad

objemových nebo cenových změn pomocí kumulování meziročních změn zjištěných na základě aktuálních váhových schémat.

1.3 Metody výpočtu HDP

HDP, jak již bylo zmíněno výše, patří mezi klíčové ukazatele každé světové ekonomiky a z hlediska součástí zahrnutých do jeho výpočtu je možné jej považovat za komplexní ukazatel objektivně reflektující ekonomický stav v daném čase a v rámci sledovaného území. HDP je ale nejsložitější ukazatel, který je za pomoci statistiky sledován. Musíme si totiž uvědomit, že HDP není měřeno, ale odhadováno. Právě většina vstupů je v praxi odhadována na základě určitých výběrových šetření prováděných Českým statistickým úřadem (ČSÚ). Proto bychom měli vždy brát HDP s rezervou, jelikož je zřejmé, že takový odhad nebude nikdy zcela přesný, ať už kvůli nepřesným odhadům, či výběrovým chybám.

Pro výpočet (resp. odhad) HDP se používají tři metody – produkční, výdajová a důchodová. Metody vycházejí z možnosti pozorovat přidanou hodnotu v různých fázích (fáze výroby, rozdělení a užití). Ačkoliv všechny metody vycházejí z jiných způsobů a principů, měly by teoreticky vést ke stejnému výsledku. (Fischer, 2005)

1.3.1 Produkční metoda

Produkční metoda (dříve výrobní nebo odvětvová) je na stránkách Českého statistického úřadu (2018) definována takto: „Produkční metodou se HDP počítá jako součet hrubé přidané hodnoty jednotlivých institucionálních sektorů nebo odvětví a čistých daní na produkty (které nejsou rozvrženy do sektorů a odvětví).“

$$HDP = \text{Produkce} - \text{mezispotřeba} + \text{daně z produktů} - \text{dotace na produkty}$$

Rozdílem celkové produkce a mezispotřeby získáme tzv. hrubou přidanou hodnotu. Hrubá přidaná hodnota se využívá zejména k tomu, aby se zabránilo dvojímu započtení spotřebovaných produktů do výsledného HDP. K hrubé přidané hodnotě přičteme tzv. čisté daně produktů (rozdíl mezi daněmi z produktů a dotacemi na produkty). Čisté daně produktu jsou přidávány z důvodu přepočtu na tržní ceny, v nichž je HDP obvykle vykazováno. (Spěváček et al., 2012)

1.3.2 Výdajová metoda

Výdajová (spotřební) metoda funguje na principu součtu všech dílčích výdajů, které dané subjekty vyprodukují. Subjekty, které vstupují do výpočtu, jsou domácnosti (spotřeba), podniky (investice), vláda (vládní výdaje) a čistý export. Investice můžeme rozdělit na investice do

fixního kapitálu (závody, stroje apod.) a investice do zásob (ty reflektují nárůst či pokles této položky z účetního hlediska). Další součástí modelu je vláda (resp. vládní výdaje), na kterou připadá část výdajů, které lze také rozdělit na dvě části, a to vládní nákupy statků a služeb a transfery. Pod vládními nákupy statků a služeb si můžeme představit např. výdaje vlády na školství nebo zdravotnictví, ale i investiční výdaje. Transfery se liší od ostatních vládních výdajů tím, že za ně vláda zpětně nedostává protihodnotu v žádné formě. Jedná se totiž např. o podporu v rámci nezaměstnanosti či různé sociální dávky a důchody. Poslední položka, která vstupuje do výpočtu HDP výdajovou metodou je tzv. čistý export. Čistý export je rozdíl mezi exportem (vývoz) a importem (dovoz). Export se přepočítává, protože dochází k výrobě statků a služeb na našem území, ale jejich spotřeba končí za hranicemi země. Dochází tedy ke zvýšení HDP domácí země. Import naopak představuje užití statků a služeb směřující ze zahraničí. Jelikož se hodnota domácího produktu nezvyšuje, musí se hodnota importu odečíst od výpočtu HDP (Pavelka, 2007).

Český statistický úřad (2019) počítá výdajovou metodu následovně:

$$HDP = \text{Výdaje na konečnou spotřebu} + \text{Tvorba hrubého kapitálu} + \text{Vývoz výrobků a služeb} - \text{Dovoz výrobků a služeb}$$

Výdaje na konečnou spotřebu zahrnují spotřební výdaje domácností, část výdajů vládních institucí a výdaje neziskových institucí.

$$\text{Výdaje na konečnou spotřebu} = \text{výdaje domácností} + \text{výdaje vlády (bez investičních výdajů)} + \text{výdaje neziskových institucí}$$

Výdaje domácností na spotřebu tvoří výdaje na statky a služby, zejména se využívají údaje z rodinných účtů. Jak již bylo zmíněno výše, tak výdaje vládních institucí zahrnují vládní nákupy statků a služeb. (ČSÚ, 2016)

Do tvorby hrubého kapitálu patří investice, do tvorby hrubého fixního kapitálu investice do zásob a čisté pořízení cenností.

$$\text{Tvorba hrubého kapitálu} = \text{tvorba hrubého fixního kapitálu} + \text{změny zásob} + \text{čisté pořízení cenností}$$

Tvorba hrubého fixního kapitálu se rozlišuje na obydlí, stroje a zařízení (např. lodě, automobily a počítače), zbraňové systémy, pěstované biologické zdroje (např. stromy a hospodářská zvířata), původní kulturní a umělecká díla atd. Investice do tvorby hrubého fixního kapitálu jsou tvořeny jak firmami a domácnostmi, tak částečně i vládou. Změny zásob se vyjadřují jako rozdíl mezi přírůstky zásob a jejich následným čerpáním. Do kategorie zásob patří materiál, nedokončená produkce, hotová výroba či zboží určené k dalšímu prodeji. Pod čistým pořízením cenností si lze představit drahé kameny, starožitnosti nebo ostatní cennosti. Pořizují se zejména pro uchování hodnoty, jelikož se za normálních podmínek neznehodnocují. (ESA 2010, 2013)

Rozdílem mezi vývozem a dovozem statků a služeb získáme čistý export, respektive saldo vývozu a dovozu, což lze vyjádřit touto rovnicí:

$$\text{Saldo vývozů a dovozů} = \text{vývoz statků a služeb} - \text{dovoz statků a služeb}$$

Saldo může být kladné (vývoz je větší než dovoz), nebo naopak záporné (dovoz převažuje nad vývozem). (ESA 2010, 2013)

Po popisu obou dvou metod, tedy produkční a výdajové metody, je nezbytné připomenout, že metody jsou na sobě prakticky nezávislé, a to hlavně kvůli odlišným zdrojům vstupních dat. V případě výrobní metody jsou k dispozici odhady o produkci a mezispotřebě zjišťované v běžných cenách, a to buď čtvrtletně, nebo ročně. Pro spotřební metodu jsou klíčové odhady ze statistik rodinných účtů, maloobchodních prodejců, výdajů vládních institucí, neziskových institucí, investic či údaje statistiky zahraničního obchodu. (Fischer, 2005)

1.3.3 Důchodová metoda

Poslední metodou, kterou se měří, resp. odhaduje HDP, je důchodová metoda. Důchodová metoda je podle Českého statistického úřadu definována takto: „*Důchodovou metodou se HDP počítá jako součet prvotních důchodů za národní hospodářství celkem: náhrad zaměstnancům, daní z výroby a z dovozu snížených o dotace a hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu (resp. čistého provozního přebytku a smíšeného důchodu a spotřeby fixního kapitálu)*“ (ČSÚ, 2019).

$$\text{HDP} = \text{Náhrady zaměstnancům} + \text{Daně z výroby a z dovozu} - \text{Dotace} + \text{Čistý provozní přbytek} + \text{Čistý smíšený důchod} + \text{Spotřeba fixního kapitálu}$$

Do náhrad zaměstnancům patří mzdy, platy a sociální příspěvky zaměstnavatelů. Dále vstupují do výpočtu daně z výroby a z dovozu (DPH, cla apod.) očištěné o dotace. Spotřebu fixního kapitálu chápeme jako opotřebení fixních aktiv. Poslední dvě položky, které vstupují do výpočtu jsou čistý provozní přbytek (zisky získávané ve společnosti) a čistý smíšený důchod (důchody menších podnikatelů, včetně odměn). Tato metoda je v praxi pouze podpůrnou metodou a není na ní kladen takový důraz jako na zbylé dvě metody z důvodu toho, že provozní přbytek je bilanční položkou, která je velmi obtížně zjistitelná. (Spěváček et al., 2012)

1.4 Mezinárodní srovnání

Již předchozí kapitoly prezentovaly HDP jako významný makroekonomický ukazatel reflektující výstup celé sledované ekonomiky. Vzhledem k jeho důležitosti je tak pochopitelné, že je tento výstup sledován v řadě vyspělých i méně vyspělých zemích, a že je pak možné výstupy těchto ekonomik mezi sebou vzájemně porovnávat a hodnotit. Je vhodné uvést, že principy a postupy výpočtu jsou mezinárodně sjednoceny. Jednotlivé výstupy nelze vzájemně porovnávat přímo, vzhledem k tomu, že dané země nejsou často měnově sjednoceny (mají tedy nezávisle fluktuující kurzy měn) a v mnoha případech se liší různou cenovou hladinou. Proto se využívá tzv. parita kupní síly (PPP).

Český statistický úřad (2018) popisuje parity kupní síly takto: „V nejjednodušší verzi PPP představuje poměr cen v národních měnách za stejné výrobky a služby v různých zemích. Například pokud stejný nákup stojí v České republice 200 Kč a ve Francii 10 EUR, pak PPP pro tento výrobek mezi Českou republikou a Francií je 20 Kč k euru ($20 = 200/10$). To znamená, že za každé euro obdrží kupující ve Francii stejné množství tohoto výrobku, které by obdržel za 20 Kč v České republice. Parity kupní síly se však v ECP neporovnávají mezi zeměmi pouze bilaterálně, ale konečné parity jsou výsledkem multilaterálního srovnání.“

Ve skutečnosti v rámci ECP (European Comparison Programme), jenž je srovnávacím projektem Eurostatu poskytujícím srovnatelné údaje o hrubém domácím produktu a o složkách výdajů na jeho užití, dochází k porovnávání cen na základě zařazení do spotřebních košů.

Ke srovnání ECP používá tzv. standard kupní síly (PPS), který je Českým statistickým úřadem definována následovně: „V projektu ECP odpovídá kupní síla 1 PPS průměrné kupní síle jednoho eura v Evropské unii (EU 28). A proto tedy HDP v PPS za EU28 celkem = HDP v eurech (po přepočtu směnným kursem z národních měn) za EU28 celkem. Například, hodnota 17,169 PPS za ČR v roce 2007 znamená, že v průměru si kupující v České republice koupil za 17,169 Kč stejné množství zboží a služeb jako za 1 EUR v Evropské unii. Z výše uvedených příkladu vyplývá, že údaj v PPS získáme tedy z hodnoty vyjádřené v národní měně vydělením příslušnou PPP.“ (ČSÚ, 2019)

1.5 Interpretace HDP

HDP, jak již bylo několikrát zmíněno, je nejvýznamnějším makroekonomickým ukazatelem, který vypovídá o stavu ekonomiky dané země. Ačkoli to není na první pohled zcela zřejmé, tak jeho definice v sobě tato interpretační omezení již zahrnuje. Jejich bližšímu popisu je ponechán prostor dále v textu.

Laickou veřejností bývá HDP chápáno jako ukazatel životní úrovně či blahobytu. Jenže toto tvrzení není zcela správné, protože HDP nám neříká nic o různých faktorech (ekologické (například: sběr a zpracování odpadků), sociální atd.), které by naplňovaly tuto ideu. (Nečadová, 2012)

1.5.1 Interpretační omezení HDP

Ačkoli je na HDP nahlíženo jako na jeden z nejkompexnějších makroekonomických ukazatelů, tak je třeba věnovat pozornost jeho vybraným interpretačním omezením. Tato interpretační omezení se stala předmětem řady odborných diskuzí, v rámci kterých byly hledány možnosti pro implementaci přesnějšího a komplexnějšího makroekonomického ukazatele. V daném kontextu je vhodné upozornit zejména na zasedání Mezinárodní komise pro měření ekonomického výkonu a sociálního pokroku (CMEPSP) v roce 2008. (CMEPSP, 2008) Cílem bylo nalézt takový ukazatel, který nejen hodnotí ekonomickou výkonnost, ale dokáže pracovat

i se sociálními a ekologickými aspekty. Výsledkem práce komise byla tzv. Stiglitzova zpráva, která bohužel nepřinesla nový optimální ukazatel, jenž by dokázal lépe či objektivněji měřit ekonomický blahobyt. Ale i tak se ve zprávě objevuje mnoho zajímavých zjištění ohledně nedostatků HDP, která by v budoucnu mohla pomoci při stavbě ideálního ekonomického ukazatele blahobytu. Tyto nedostatky, resp. interpretační omezení se ve zprávě dělí na zásadní a dílčí.(Nečadová, 2012)

1.5.2 Dílčí omezení

Prvním dílčím omezením je opotřebení neboli amortizace. HDP totiž nijak nezohledňuje velikost obnovy kapitálových statků z hlediska opotřebení. Kvůli tomuto nedostatku není HDP schopno odrážet skutečnou ekonomickou situaci, protože rozsah amortizace přímo ovlivňuje velikost spotřeby. Jako řešení tohoto problému by se dalo uvažovat o upřednostnění a použití ukazatele ČDP (čistý domácí produkt), který míru opotřebení reflektuje, avšak v praxi se tento ukazatel příliš nevyužívá z důvodu obtížného odhadu míry opotřebení.

Další interpretační omezení, kterému je vhodné věnovat zvýšenou pozornost, je odhad hodnoty veřejných statků. Zde je problém s tržní hodnotou, která buď neexistuje, nebo neodráží hodnotu těchto služeb. Jedná se například o zdravotní péči nebo vzdělávání.

Mezi dalšími problémy týkajícími se interpretace HDP je vhodné diskutovat o tzv. „domácnostní produkci“. Můžeme si pod tímto termínem představit lidmi vykonávané činnosti, které nevstupují přímo do výpočtu HDP. Tyto činnosti pak konkrétně zahrnují především domácí práce, například žehlení, umývání nádobí a podobně. Slouží pouze k osobnímu užítku, ale nijak se nepromítnou ve výpočtu HDP.

Posledním a možná nejsložitějším problémem, který bychom měli zmínit je odlišení vlivu inflace od kvalitativních změn výrobků a služeb. Cenové indexy, které jsou v praxi používány pro zjištění hladiny inflace, mohou podceňovat ekonomický růst a nadhodnocovat vliv inflace, anebo naopak. Ceny zkoumaného statku jsou pak odlišné při porovnávání běžných cen těchto statků a služeb s cenami základního roku. Statistikové pro minimalizaci zkreslení používají dříve zmíněnou tzv. metodu řetězení (chain-linked volume measures). (Nečadová, 2012)

Při odhadu šedé ekonomiky se používají metody přímé a nepřímé. Přímé metody nesou rysy spíše makroekonomického charakteru, naopak nepřímé metody vychází z makroekonomických ukazatelů, a proto z nich jde snáze vyčíst vývoj šedé ekonomiky.

1.5.2.1 Nepřímé metody

Metoda trhu práce

Metoda trhu práce je založena na odhadu počtu pracovníků černého trhu, kteří se v konečném důsledku nepodílejí na tvorbě HDP. Těm je přiřazena určitá úroveň produktivity, která se snaží zohlednit potenciální vyprodukovanou hodnotu, pokud by tato skupina osob pracovala v oficiální části ekonomiky. Počet pracovníků na černém trhu se odhaduje pomocí nevyužité

pracovní síly na trhu práce. Automaticky se předpokládá, že se tato nevyužitá pracovní síla stáhne do neformálního sektoru. (Valentová, 2011)

Transakční metoda

V transakční metodě se porovnává objem uskutečněných transakcí a oficiálně naměřený HDP. Fassmann (2007) o této metodě říká: „Poměr mezi objemem transakcí a oficiálním produktem slouží jako referenční hodnota. Jestliže se dále zvyšuje množství transakcí ve vztahu k registrovanému sociálnímu produktu národního hospodářství, indikuje to i růst černého trhu.“

Metoda peněžní poptávky

Metoda peněžní poptávky je založena na předpokladu, že platební styk v šedé ekonomice je realizován výhradně peněžní hotovostí. Proto jakmile objem transakcí překročí obvyklou míru, indikuje to šedou ekonomiku. (Valentová, 2011)

Metoda fyzického inputu

„Fyzický input“ představuje různé zdroje energie (např. elektřina či fosilní paliva), které se vkládají do vstupu a následně se podílejí na tvorbě výstupu. Metoda tedy předpokládá, že přidáním daného objemu vstupu vznikne produkt. Pokud je ale tendence k využívání energetických vstupů vyšší než růst národního produktu, značí to zastoupení šedé ekonomiky. (Valentová, 2011)

Metoda rozdílu národních příjmů a výdajů

Metoda porovnává hrubý národní příjem (součet hodnot veškeré finální produkce vytvořené rezidenty daného státu v určitém období) s výdaji rezidentů daného státu za určité ekonomické období. V případě rovnosti těchto dvou ukazatelů by šedá ekonomika neexistovala. Nicméně v běžném tržním prostředí je přítomnost šedé ekonomiky zcela běžným jevem, a tak lze pomocí metody kvantifikovat velikost tohoto sektoru. (Valentová, 2011)

1.5.2.2 Přímé metody

Jak uvádí Fassmann (2007), rozeznáváme dvě přímé metody, a to metodu výběrových šetření a metodu sledování daňových úniků. Ale o tyto metody se z důvodu obtížného sběru dat nejde v praxi moc opřít.

1.5.3 Zásadní omezení

Za zásadní omezení HDP se bere především dlouhodobá udržitelnost růstu, kterou HDP v souvislosti s měřením ekonomické výkonnosti a blahobytu vůbec nebere v úvahu. Především v případech, kdy dochází k nekontrolovatelnému čerpání neobnovitelných zdrojů, což může v konečném důsledku vést ke zpomalování ekonomického růstu. Tedy ke stavu, který je méně žádoucí oproti stavu, kdy je ekonomický růst dlouhodobě udržitelný. HDP k tomuto jevu nepřihlíží, proto je jeho vypovídající schopnost snížena.

Druhé zásadní omezení je měření blahobytu v rámci HDP. Omezení poukazuje na subjektivní hodnotu životního prostředí a volného času, které se v HDP také nepromítají. I když je patrné, že již zmíněná témata mají razantní vliv na kvalitu života či na blahobyt. Proto není divu, že obyvatelé chápou ekonomický růst, který je na úkor životního prostředí, jako snížení blahobytu. Do volného času patří domácí práce, nákup statků a služeb či cestování. Více volného času by znamenalo pozitivní vliv na blahobyt, ačkoliv by se to odrazilo na produkci. To by ve výsledku mělo negativní efekt na celkové HDP, které nad variantou volného času vůbec neuvažuje. (Singer, 2005)

1.6 Alternativní ukazatele

Jak již bylo nastíněno výše, HDP je sice nejsledovanějším makroekonomickým ukazatelem, ale určitě není bez chyb. Právě proto existují alternativní ukazatele, které v žádném případě nemají nahradit tak komplexní ukazatel ekonomické výkonnosti, ale mají pomoci zejména při analýze různých ekonomických jevů. V další části jsou tak prezentovány pojmy jako hrubý národní důchod (HND), reálný hrubý domácí produkt (RHDD) a ukazatele blahobytu. (Kadeřábková, 2008)

1.6.1 Hrubý národní důchod

Prvním alternativním makroekonomickým ukazatelem je hrubý národní důchod (dále HND). HND bere v úvahu přidanou hodnotu, která byla vyprodukována rezidenty daného státu či území bez ohledu na to, zda byla vyrobena na území daného státu nebo v zahraničí. Naproti tomu HDP měří přidanou hodnotu vyprodukovanou všemi výrobními faktory na území zkoumané ekonomiky, které jsou ve vlastnictví jak rezidentů, tak i nerezidentů. (Pavelka, 2007)

Podle Spěváčka et al. (2012, s. 34) lze HND vyjádřit takto: „HND se rovná HDP minus výdajové prvotní důchody, které mají být placeny rezidentskými jednotkami nerezidentským jednotkám plus prvotní důchody, které mají být přijaty rezidentskými jednotkami od nerezidentů (čisté prvotní důchody).“ Na této definici je vidět nárůst významu hrubého národního důchodu v několika posledních letech, vzhledem k tomu, že z historického hlediska toky prvotních důchodů obvykle neopouštěly danou ekonomiku. Nicméně v důsledku celosvětové globalizace a souvislého růstu mezinárodních korporací roste i význam uvedeného makroekonomického ukazatele. Právě kvůli rozvoji volného obchodu a pohybu osob bude tento trend stále sílit. Stále zvyšující se mezinárodní provázanost ekonomických subjektů vede zároveň k hlubším rozdílům mezi HND a HDP. HND tedy oproti HDP lépe měří skutečnou ekonomickou situaci v rámci přílivu, respektive odlivu důchodů z dané ekonomiky do zahraničí. Typickým učebnicovým příkladem toho, jaký vliv má globalizace na HND a HDP, je zaměstnanec dojíždějící za prací ze státu, ve kterém žije (např. ČR), do druhého státu (např. Německo), ve kterém vykonává práci. V zahraniční ekonomice bude jeho přidaná hodnota zvyšovat německé HDP, ale v případě výpočtu HND Německa bude odečtena od HDP. Proti tomu v domácí ekonomice (tedy v ČR) bude při výpočtu HND přidaná hodnota vyšší oproti ukazateli HDP. Obdobný efekt jako u výše popsaného příkladu způsobují nadnárodní společnosti, které mají často sídlo ve zcela jiném státě. HDP dané země je při výpočtu HND

snížen o repatriované zisky neboli důchody, které jsou vypláceny mateřské společnosti. Hlavní výhodou HND oproti HDP, která vychází z výše uvedených příkladů, je zachycení skutečně rozdělených důchodů. (Spěváček, 2012)

1.6.2 Reálný hrubý domácí důchod

ČSÚ (2006) uvádí, že ukazatel, známý jako reálný hrubý domácí důchod, vychází z absolutních hodnot objemu HDP, vyjádřeného v cenách předcházejícího roku. Ten je následně upraven o generování obchodního zisku či ztrátu ze směnných relací¹ v každém ze sledovaných období. V jiném dokumentu pak ČSÚ (2015) uvádí, že i nepatrná změna cen v zahraničním obchodě se zbožím a službami může vést k výraznějším vlivům na reálnou výkonnost ekonomiky. Následně na malé otevřené ekonomiky působí značný vliv směnných relací. Pokud směnné relace rostou, vyplývá z toho, že si subjekty dané ekonomiky mohou za stejné množství vyvezených statků a služeb pořídit větší reálné množství dovezených produktů, což přispívá k nárůstu zdrojů v dané ekonomice.

RHDD je tedy alternativním ukazatelem, který na rozdíl od HDP zachycuje dopad změn směnných relací. K tomu dochází při výpočtu RHDD přičítáním příjmu (resp. odečítáním ztrát).

Vzorec pro výpočet přínosu nebo ztráty z obchodu je podle ESA 2010 následující:

$$T = \frac{(X - M)}{P} - \left(\frac{X}{P_X} - \frac{M}{P_M} \right)$$

kde: T je přínos či ztráta plynoucí z vývoje směnných relací, X... vývoz zboží; M... dovoz zboží a služeb; P_X ... cenový deflátor vývozu; P_M ... cenový deflátor dovozu; P... Podpůrný cenový deflátor pro běžné saldo vývozu a dovozu (zpravidla průměr cenových indexů pro vývoz a dovoz).

Reálný hrubý domácí důchod (RHDD) lze z HDP vypočíst takto:

$$RHDD = HDP + T$$

Z hlediska popsaného analytického přístupu vyjadřuje reálný hrubý domácí důchod výrazně lépe situaci ve zkoumané ekonomice, neboť popisuje skutečný blahobyt namísto informací o celkové produkci. Vintrová (2010) dodává, že HDP je vhodnější pro vysvětlení produkčních možností ekonomiky, zatímco reálný hrubý domácí důchod klasifikuje zdroje důchodů a jejich použití. Vintrová (2010) v daném kontextu považuje ukazatel za pomyslné „dvojče“ HDP, které je vypočteno variantním způsobem deflování nominálního HDP.

---

¹ Poměr cen dovozu a vývozu zboží i služeb, propočtených z národních účtů.

1.6.3 Ukazatel blahobytu

Ukazatele blahobytu jsou založeny na HDP, a proto se standardně realizují některé z následujících úprav:

- hodnoty volného času – volnočasové aktivity, sebevzdělávání či čas s rodinou, který nezle započítat do HDP, ale zvyšuje kvalitu života
- hodnoty práce doma (resp. v domácnosti)
- stínové ekonomiky – šedá a černá ekonomika, kterou je problematické kvantifikovat
- škody na životním prostředí – výroba a vytváření produkce má negativní dopad na životní prostředí, který je nezbytné zaznamenat

Podle Fischer a kol. (2009) ukazatel HDP postrádá informace zohledňující celkový blahobyt společnosti. Podle těchto autorů je však třeba se odpoutat od toho, co by HDP mělo vyjadřovat a soustředit se primárně na to, jakou informaci HDP podává – vyjadřuje výsledky ekonomické činnosti v daném čase na daném území. Jakýkoli další rozvoj daného ukazatele vede k umělým konstrukcím a s původním posláním HDP už nemá nic společného.

V současném světě existuje mnoho nástrojů pro sestavení ukazatele blahobytu, které často obsahují složku HDP, ale obvykle pouze jako dílčí součást výpočtu. Mezi nejčastěji používané patří Index sociálního zdraví (vydáván Institute for Innovation in Social Policy v New Yorku), Index lidského rozvoje (vydáván United Nations Development Programme), Index štěstí (vydává United Nations Sustainable Development Solutions Network) a další.

Světové ekonomické fórum předložilo začátkem roku 2018 seznam deseti nejšťastnějších zemí na světě. World Happiness Report (UNSDSN, 2018) kromě HDP zkoumané země sleduje pomyslnou štědlost (v rámci angažovanosti komunity resp. spojení lidí navzájem), sociální podporu, zdravou délku života či svobodu činit životní rozhodnutí. Mezi čtrnáct aspektů, na základě kterých je vyhodnocena kvalita života ve společnosti, je pak možné zařadit zdraví, dětskou úmrtnost, nemocnost, míru sebevražd, chudobu, infrastrukturu apod. Každý z nich zohledňuje aspekty daných oblastí a jejich vliv. Tyto a další složky, které jsou do výpočtu zahrnuty, pak svou vzájemnou kumulací vyhodnotily jako nejšťastnější zemi na světě Finsko, následované dalšími severskými zeměmi – Norskem a Dánskem. V severských zemích dosahují ukazatele blahobytu nejvyšších hodnot, a to zejména díky své stabilitě, bezpečnosti, nízké míře korupce, důvěře v politiky a policii. Do studie je zahrnuto 156 zemí světa a Česká republika obsadila 21. místo. (Lišková, 2018) Je třeba podotknout, že výše zmíněný ukazatel vykazuje značnou míru subjektivity na základě váhy přiřazované jednotlivým dílčím indikátorům, jejichž hodnoty mohou být velmi diskutabilní. Ukazatel blahobytu tak poté hodnotí země podle finální hodnoty získaného indikátoru. Ačkoli nesmí být opomenuto, že jednotlivé aspekty jsou bezpochyby prospěšné pro vyšší kvalitu života. Tyto faktory pak mohou snadno významnost jednotlivých ukazatelů zvýhodnit dle libosti, za účelem dosažení lepšího číselného výsledku bez ohledu na zájmy residentů jiných zemí. Reálně tak lze nalézt nespočet podobných ukazatelů, které jsou unikátní pouze odlišným poměrem jednotlivých faktorů nebo zahrnutím nových proměnných. Pravděpodobně i proto je stále

nejvýznamnějším ukazatelem nejen výkonnosti ekonomiky dané země, ale i blahobytu, čistě HDP.

1.7 Současný stav

Světová ekonomika zůstává nadále stabilní, ale objevují se rizika, která by aktuální situaci mohla razantně změnit. Blíží se termín zveřejnění nových podmínek vztahů mezi Velkou Británií a Evropskou unií po jejím vystoupení z Evropské unie, tzv. Brexit. Oficiální datum bylo stanoveno na 29.3.2019. Po několika prodloužení lhůty výstupu, byl stanoven poslední termín a to do 31.1.2020. Dále jsou tady rizika způsobená klimatickými změnami či stále přetrvávající uprchlickou krizí.

Ekonomický růst v celé Evropské unií byl v roce 2017 nejvýraznější za posledních 10 let. V roce 2018 se tato tendence zmírnila. Státy patřící do eurozóny momentálně těží z uvolněných finančních podmínek, které přispívají ke snižování nákladů na financování veřejných nebo soukromých sektorů. Zároveň klesá míra nezaměstnanosti a snižuje se zadlužení domácností, což má za následek zvyšující se soukromé spotřeby. Hodnocení se dá aplikovat na obě sledované ekonomiky

Makroekonomická zpráva ČSÚ za první polovinu roku 2019 popisuje, že meziroční růst HDP v obou čtvrtletích roku 2019 dosáhl 2,7 %. Nejvíce se na růstu podílela domácí poptávka, zejména spotřeba domácností a vládních institucí. Naopak vliv kapitálových výdajů oslabil. Růst spotřeby domácností dosáhl 2,9 % díky stále vysoké dynamice růstu objemu mezd a platů. Spotřeba sektoru vládních institucí v důsledku nárůstu zaměstnanosti i mezispotřeby vzrostla o 2,8 %. Předpověď na rok 2019 je následovná – ekonomika by mohla vzrůst o 2,5 %, v roce 2020 pak vlivem nižší dynamiky spotřeby o 2,3 %. Ekonomický růst by měl být nadále tažen spotřebou domácností, díky silné mzdové dynamice při extrémně nízké míře nezaměstnanosti. (MF, 2019)

Co se týče makroekonomické předpovědi Slovenské republiky, tak se předpokládá zvolnění ekonomického růstu na 3,5 % v důsledku zpomalení výkonu eurozóny. Dále také nižší spotřeba domácností z důvodu negativního tlaku externího prostředí. Tento negativní trend bude tlumený exportem slovenských automobilek. V roce 2020 bude tempo růstu dále zpomalovat a nasycený trh práce sníží tvorbu pracovních míst. Rizikem vývoje nadále zůstává Brexit bez dohody a protekcionismus ve světovém obchodě. (MFSR, 2019)

Momentálně se všude v médiích šíří zprávy o blížící se ekonomické krizi, která by měla být daleko drastičtější, než byla ta předešlá. Znamá ekonomka Winona Roylance se této problematice věnuje a ve svém článku pro portál Diplomatic Courier uvádí, že se již objevují signály o blížící se ekonomické krizi. Zdroj těchto obav by měl pramenit z politického a sociálně-společenského prostředí. Největším problémem shledává počet finančních a jiných institucí, které nemají dostatečné zkušenosti s předchozí krizí, protože ještě neexistovaly. Díky čemuž by neměly být schopni odhalit blížící se recesi, což by podle ní měl být klíčový faktor. Při dostatečně rychlé reakci by podle ní mohly odvrátit negativní vývoj. (Roylance, 2019)

Pro CNN se ke stejnému tématu vyjádřil americký miliardář Ray Dalio, který již predikoval krizi v roce 2008. Tvrdí, že je až 70 % pravděpodobnost, že do dalších prezidentských voleb v USA (2020) nastane recese. (Egan, 2019)

Hlavní ekonom DRFG Martin Slaný se vyjádřil na FINfestu v rámci své přednášky o blížící se hospodářské krizi: „Hospodářská krize se blíží a je otázkou, zda pozvolným nebo spíše rychlejším tempem. Krize vzejde, tak jako obvykle z evropského nebo amerického hospodářského prostoru. Oba tyto prostory jsou nyní v podobné fázi hospodářského vývoje, jeho podoba se ovšem liší. Eurozóna sice zažívá oživení, ale státy jižní Evropy na tom nejsou nejlépe. Oživení bylo v posledních letech výrazně menší než v USA. A současně to bylo oživení výrazně menší, než se očekávalo. Naopak poslední čísla za ekonomiku USA jsou pozitivní. V Evropě skončilo kvantitativní uvolňování (velmi nestandardní měnová politika, která měla vyřešit hospodářskou krizi), zatímco ve Spojených státech se začala vést debata o růstu sazeb, který by mohla centrální banka brzdit. Jinými slovy: ekonomika USA se chová tak, jak se má chovat ekonomika v expanzi; evropská hospodářská politika se chová tak, jak se chová ekonomika v recesi,“ (Slaný, 2019)

2 Praktická část

Navazující praktická část práce využívá poznatků zpracovaných v literární rešerši a zaměřuje se na jejich praktickou aplikaci. HDP je v tomto případě sledováno a kalkulováno podle dvou možností výpočtů (výdajová a výrobní metoda) a dostatečná pozornost je ponechána i dalším makroekonomickým ukazatelům, jako jsou hrubý národní produkt, uváděný pod zkratkou HNP a reálný hrubý domácí důchod (RHDD).

U všech těchto makroekonomických ukazatelů je sledován jejich vývoj od roku 2004 do roku 2018. Zaměřujeme se na vývoj ukazatele u dvou zemí, konkrétně u Česka a Slovenska, a zároveň také u nadnárodního celku, Evropské unie. Rok 2004 byl vybrán záměrně, neboť v tomto roce do ní jak Česko, tak i Slovensko vstoupilo, což mělo zásadní vliv na ekonomický vývoj obou zmíněných zemí.

Číselný vývoj ukazatelů je doplněn komentářem souvisejícím s děním v daném období v jednotlivých evropských zemích, které je průběžně srovnáváno v rámci jednotlivých státních či nadnárodních útvarů. V rámci této části práce jsou použity metody deskripce, komparace a analýzy statistických dat.

2.1.1 Vývoj reálného HDP v letech 2004–2007

Z hlediska růstu bylo období mezi roky 2004 a 2007 pro Českou i Slovenskou republiku mimořádně úspěšné, což zapříčinil především vstup obou zemí do Evropské unie (EU), který otevřel zcela nové příležitosti obchodu a investicím. Další evidentní přínosy ze vstupu do EU bylo odbourání administrativních překážek obchodu, z toho plynoucí příjem přímých zahraničních investic a čerpání z evropských fondů. Došlo tedy k výraznému urychlení procesu reálné konvergence k úrovni EU-28.

Ekonomika obou zemí dosahovala nejvyšších hodnot reálného růstu HDP napříč všemi nově přichozími členskými zeměmi střední Evropy. Reálný růst HDP obou ekonomik, tedy České a Slovenské ekonomiky je uveden v letech 2004–2018 v Tabulce 1, kde jsou pro srovnání uvedeny i údaje průměru EU-28.

Tabulka 1 – Změna reálného HDP (roční tempa v %)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
EU-28	2,5	2,1	3,3	3,1	0,5	-4,3	2,1
ČR	4,9	6,4	6,9	5,6	2,7	-4,8	2,3
SR	5,3	6,4	6,9	10,8	5,6	-5,4	5,0
2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1.8	-0,4	0,3	1,8	2,3	2,0	2,4	2,0
1.8	-0,8	-0,5	2,7	5,3	2,5	4,4	2,9
2.8	1,7	1,5	2,8	4,2	3,1	3,2	4,1

Zdroj: Eurostat, roční národní účty (17.duben 2020)

Z Tabulky 1 je patrné, že ekonomiky obou sledovaných zemí dosahovaly po vstupu do EU v roce 2004 nadprůměrných hodnot vůči průměru EU-28 a to 4,9 %, resp. 5,3 %. Mimoto se vstupem do EU docílilo výrazného nárůstu vývozu.

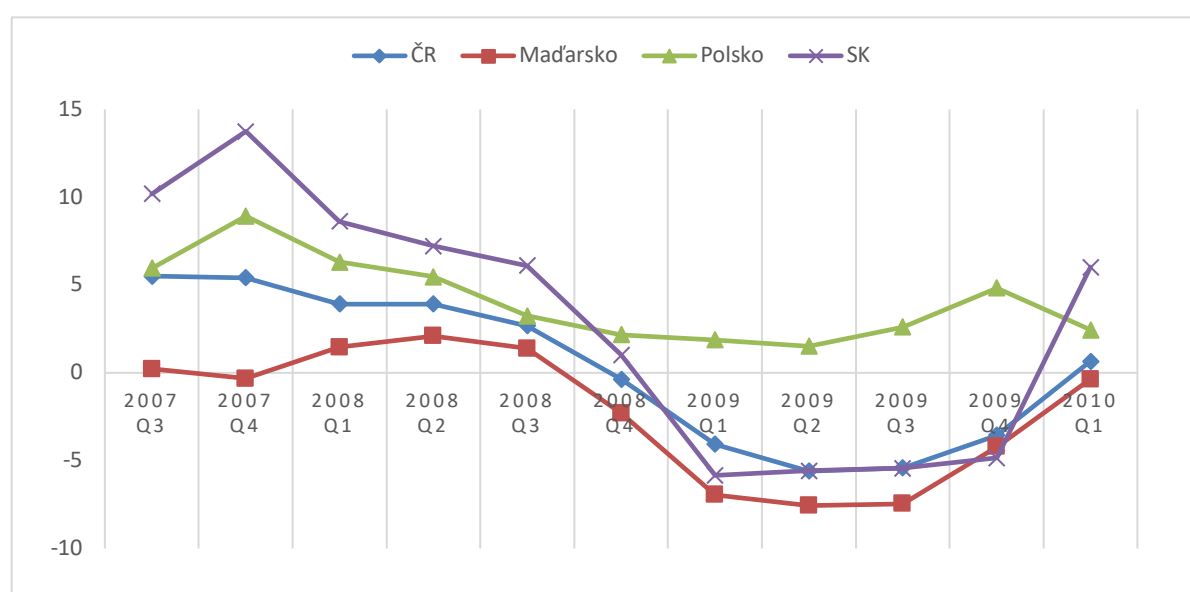
Období mezi roky 2005–2007 patří mezi nejprázdnější léta, kdy v případě ČR dosahoval průměrný roční hospodářský růst 6,29 % a v případě SR 8,02 %. V České republice nedošlo pouze k velkému hospodářskému růstu oproti předchozím létům, ale stal se i zdravějším z hlediska faktorů strany nabídky a poptávky. Dále se vůči předchozím obdobím dostala do přebytku obchodní bilance, snížil se deficit běžného účtu, platební bilance i schodek veřejných financí a situace na trhu práce se zřetelně zlepšila. (Spěváček et al., 2012) „Slovensku se velmi dařilo prakticky během celého období po vstupu do EU, od roku 2007 měl největší vliv na slovenské HDP čistý export. Mimo jiné Slovensko procházelo několika reformami trhu práce, sociálního systému, zdravotní a penzijní oblasti a řadou dalších především daňových změn“. Slovenská republika mezi roky 2004–2014 zaznamenala nejdynamičtější nárůst HDP ze všech evropských zemí. (Dubská, 2016)

2.1.2 Vývoj reálného HDP v letech 2008–2009

V roce 2008 došlo ke zpomalení růstu u obou ekonomik viz. Graf 1 Q4. Nicméně v roce 2009 se v ČR a SR naplno projevila finanční a ekonomická krize, jejíž původní příčinou byl krach americké banky Lehman Brothers v září 2008. „Silná redukce kapitálových trhů na jaře roku 2008 vyvolaná panikou z obav o stabilitu finančních domů s globální působností, výskytem toxických aktiv v bilancích největších bank prakticky na celém světě, vyústily nakonec v krizi ekonomickou.“ (Dubská, 2011) Míra poklesu HDP byla dokonce na Slovensku v období recese hlubší o 0,6 procentních bodů, než tomu bylo v České republice. Tato situace byla dána hlavně poklesem zahraniční poptávky.

Graf 1- Reálný růst HDP 2007–2010 (čtvrtletní tempa v %)

Zdroj: Eurostat, roční národní účty (vlastní úpravy), 17.duben 2020

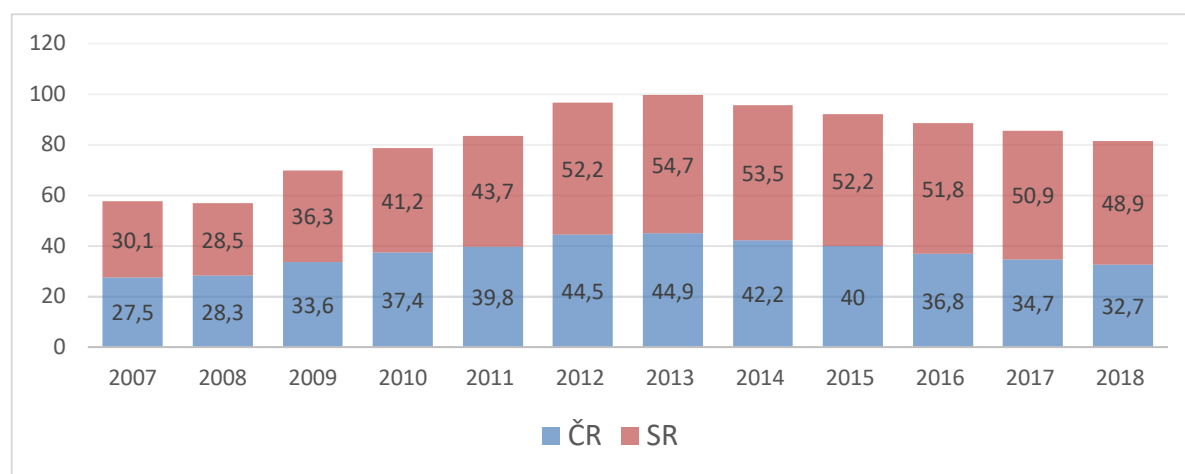
Krize v Česku a na Slovensku byla ve srovnání s průměrem Evropské unie mírně hlubší. Rok 2009 znamenal pro Slovensko vstup do eurozóny, oproti tomu Česká republika zůstala u své dosavadní měny. Jelikož recese zasáhla obě ekonomiky stejně, vstup Slovenska do eurozóny, resp. změna domácí měny na eura, nebyl zásadním faktorem neúspěchu ekonomiky. Recese se týkala všech vyspělých zemí eurozóny, což mělo za následek enormní pokles zahraniční poptávky a s ním spojený propad exportu u obou sledovaných ekonomik. Krize byla hluboká a v roce 2009 se v ČR HDP propadl o 4,7 %. Došlo k prudkému poklesu průmyslové produkce, dále k rostoucí nezaměstnanosti a útlumu úvěrové aktivity bank. (Spěváček et. al., 2012)

V Grafu 1 můžeme vidět, že největší propad růstu reálného HDP nastal mezi 4. čtvrtletím 2008 a 1. čtvrtletím 2009, a to u všech států vyjma Polska. Polsko se jako jediná země Visegrádské čtyřky z důvodu uzavřenější formy polského hospodářství nedostala do záporných čísel meziroční změny HDP. Jejich krizové období zaznamenalo pouze snížení tempa růstu na 1,51 %. Naopak největší propad v rámci reálného HDP oproti předchozímu roku byl zaznamenán u Slovenska, a sice o 10,2 %. Česká republika na tom byla z hlediska propadu

HDP téměř stejně jako průměr EU, což ale zapříčinila zejména vyšší dynamika růstu v předchozím období.

„Produkce a export průmyslového zboží přispěly v té době rozhodující měrou k obnově jejich ekonomického růstu.“ (Dubská, 2016) Právě země s nejvyšším podílem průmyslu v ekonomické struktuře byly po výstupu z krizového roku 2009 neúspěšnější (v EU šlo o ČR, SR a Německo), proto nelze jednoznačně říct, že je výhodou vyspělejší ekonomická struktura (tj. s větším podílem služeb). I přes to, že ČR a SR nejsou tak velkými ekonomikami jako například Rakousko, tak dokáží výrobou zboží v daném rozsahu udržet vysokou úroveň vývozu. (Dubská, 2016)

Graf 2 - Veřejný dluh ČR a SR (% podíl na HDP)

Zdroj: Eurostat, roční národní účty (vlastní úpravy), 18.duben 2020

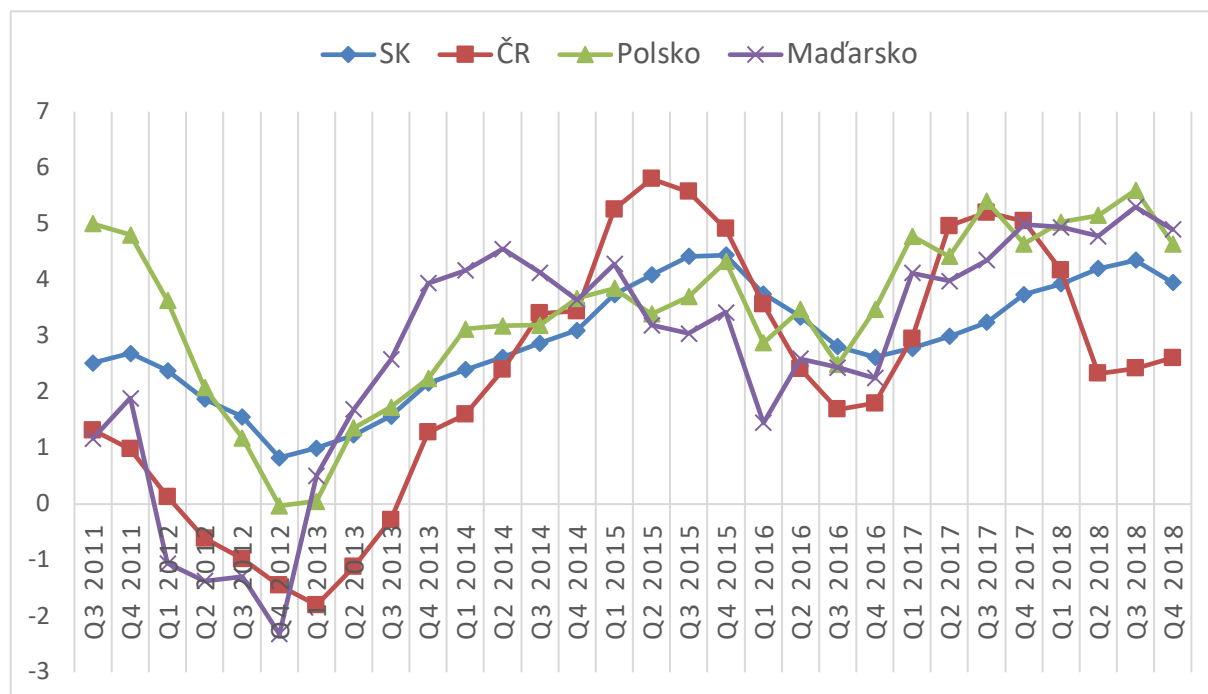
Graf 2 ukazuje, jaký měla krize vliv na veřejný dluh obou sledovaných ekonomik, například mezi roky 2008 a 2009 došlo u ČR k navýšení o 5,3 procentních bodů, u Slovenska o 7,8 procentních bodů. Navyšující se trend pokračoval až do roku 2013, kde došlo od roku 2008 o navýšení veřejného dluhu ČR o 16,6 procentních bodů a u SR až o 26,2 procentních bodů. V posledních pěti letech se absolutní výši veřejného dluhu podařilo stabilizovat. Dochází tak k postupnému snižování relativní výše dluhu v poměru k HDP. V roce 2018 tvořil veřejný dluh v ČR 32,7 % HDP, což je čtvrtý nejnižší dluh v rámci EU. Nejzadluženější zemí se na konci roku 2018 stalo Řecko, naopak nejlepší situace panuje v Estonsku, jehož zadlužení činilo pouze 8,4 % HDP. (Spěváček et. al., 2012)

Jak je vidět z Grafu 2, tak veřejný dluh v poměru k HDP klesá již šestým rokem v řadě. Od roku 2013 se zadluženost České republiky vůči HDP snížila o 12,2 procentních bodů. V absolutním vyjádření klesl během stejného období veřejný dluh o 43 mld. Kč. Je to tedy pozitivní skutečnost, že veřejný dluh v absolutním vyjádření zůstává stabilizován a v poměru k HDP setrvale klesá. (MFCR, 2020)

2.1.3 Vývoj reálného HDP v letech 2010–2018

Roky 2010 a 2011 znamenaly pro obě sledované ekonomiky mírné oživení ekonomické aktivity a meziroční údaje se vrátily zpět do kladných hodnot. Tempo růstu HDP se u ČR po propadu v roce 2009 o 4,8 % zvýšil následující rok na 2,3 %. U Slovenska byl rozdíl daleko výraznější, v roce 2009 činil propad tempa růstu HDP 5,4 %, přičemž o rok později zaznamenal zvýšení na 5,0 %. Jak je patrné z Grafu 3, krizové období nebylo jednoduché zejména pro českou ekonomiku. V roce 2012 a 2013 se na rozdíl od slovenské dostala znovu do recese. „Za recesi se pokládá mezičtvrtletní pokles HDP nejméně ve dvou po sobě následujících čtvrtletích.“ (Spěváček et. al., 2012) V případě České republiky se jednalo o čtyři čtvrtletí s poklesem HDP za sebou. Je tedy zřejmé, že krize v letech 2008 a 2009 byla opravdu hluboká a její negativní důsledky (slabá zahraniční poptávka, zvýšení míry nezaměstnanosti nebo, jak již bylo zmíněno, výše nárůstu veřejného dluhu) se projeví i v dalších letech. (Spěváček et. al., 2012) V období mezi roky 2012–2013 se ekonomika ustálila a rok 2015 byl nejúspěšnějším rokem od krize pro oba sledované státy. Růst obou ekonomik podstatně převyšoval průměr ostatních zemí Evropy. Česká republika dokonce v druhém čtvrtletí tohoto roku zaznamenala nejvyšší tempo reálného HDP za všechny sledované čtvrtletí, tedy 5,8 %. Na tomto výsledku měl v obou ekonomikách podíl růst domácí poptávky a dočerpávání finančních prostředků z evropských fondů, což vyústilo ve zlepšování vnitřních ekonomických vztahů.

Graf 3 - Reálný růst HDP 2011–2014 (čtvrtletní tempa v %)

Zdroje: Eurostat, OECD, roční národní účty (vlastní úpravy), 18.duben 2020

Na základě sledovaného období vývoje osmi let je patrné, že mezi roky 2010–2013 bylo meziroční tempo růstu HDP vyšší právě na Slovensku, což úzce souvisí s vyšším zadlužením viz Graf 2. (Dubská, 2012) Z údajů k roku 2014 lze vyčíst, že meziroční přírůstek byl téměř totožný v obou zemích, posléze se trend vystřídal a Česká republika zaznamenala vyšší meziroční růsty v roce 2015 i 2017. V roce 2017 vzrostl HDP v ČR o 4,4 %. Dokonce došlo k výraznému zrychlení dynamiky, což bylo dosaženo součinností všech složek HDP. V první polovině roku byl růst podporován domácí spotřebou a zahraniční poptávkou. Ve druhé polovině roku se k těmto činitelům přidala investiční aktivita. (ČSÚ, 2017) Jak je vidět z Grafu 3, tak meziroční dynamika v průběhu roku nejprve oslabila (4,2 %, 2,3 %, 2,4 % v 1., 2. a 3. čtvrtletí), ve 4. kvartálu růst opět mírně posílil (2,6 %). Meziroční dynamika tak, v porovnání s předchozím rokem, oslabila, k čemuž přispěla nízká zahraniční poptávka. Naproti tomu Slovensko nezaznamenalo žádné výkyvy v růstu reálného HDP. Mezi roky 2017–2018 meziroční dynamika konstantně stoupala a došlo k navýšení o 1,7 p. b. (ČSÚ, 2018)

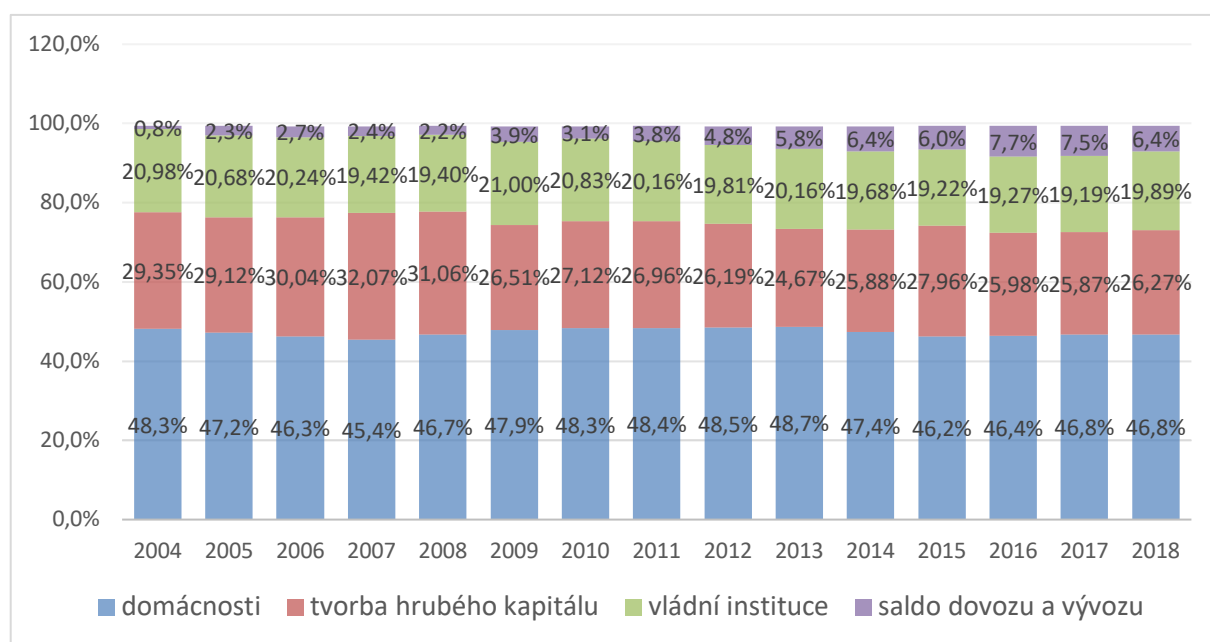
2.1.4 Výdajová metoda ČR

Jak je uvedeno již v teoretické části této závěrečné práce, strukturu HDP lze měřit celkem třemi způsoby – výdajovou metodou, výrobní metodou a důchodovou metodou. V rámci níže analyzovaného sledování struktury HDP jsou aplikovány dvě z těchto metod pro zjištění struktury HDP, jak české, tak slovenské ekonomiky.

Složky výdajové metody za jednotlivé roky vyjádřené v absolutní hodnotě jsou k dispozici v Tabulce 2. V té jsou části tabulky zvýrazněné modrou barvou, a to u hodnot, které se meziročně snížily. Meziroční změna jednotlivých složek je zachycena v Grafu 5, kde byl použit jako základní bod rok 2010. Nicméně je důležité analyzovat nejen vývoj vybraných složek výdajů, ale také jejich procentuální podíl na celkovém HDP. Údaje nalezneme v Grafu 4.

Při makroekonomické analýze nám výdajová metoda pomáhá zjistit, v jaké výši se jednotlivé složky výdajů podílejí na tvorbě HDP ve vybrané ekonomice. Při pohledu na Graf 4 je patrné, že největším dílem (46,8 % v roce 2018) se na tvorbě HDP v ČR podílejí svými výdaji na konečnou spotřebu domácností. Následuje tvorba hrubého fixního kapitálu (26,27 %) a výdaje vládních institucí (19,89 %). Nejnižší podíl na celkovém HDP má saldo vývozu a dovozu. I když je jeho fluktuace výrazná, což je znázorněno v Grafu 5 (převážně u roků 2004, 2005, 2009 a 2011), tak jeho vliv je nejnižší ze všech složek výdajů. V roce 2004 mělo saldo dovozu a vývozu podíl na celkovém HDP 0,8 %, což je o 6,7 p. b. nižší podíl než v roce 2018. Je tedy patrné, že po dobu sledovaného období získává na důležitosti mezinárodní obchod, a tím pádem meziroční zvyšování vývozu českých výrobků a služeb. Rok 2015 byl prvním rokem, kdy se podíl salda dovozu a vývozu propadl o 0,4 p.b. oproti minulému roku, což bylo způsobeno poklesem českého exportu. Podle České národní banky se do poklesu zmíněného exportu promítly sankce vůči Rusku, které bylo jedním z hlavních obchodních partnerů ČR. Svůj vliv také měla skutečnost z roku 2014, kdy došlo k oslabení české koruny z původních 25,97 Kč/EUR na cca 27,52 Kč/EUR, což byl impuls pro zlepšení salda vývozu a dovozu, jak lze pozorovat z Grafu 5 v roce 2016 a 2017. (ČNB, 2019) (Spěváček et. al., 2012)

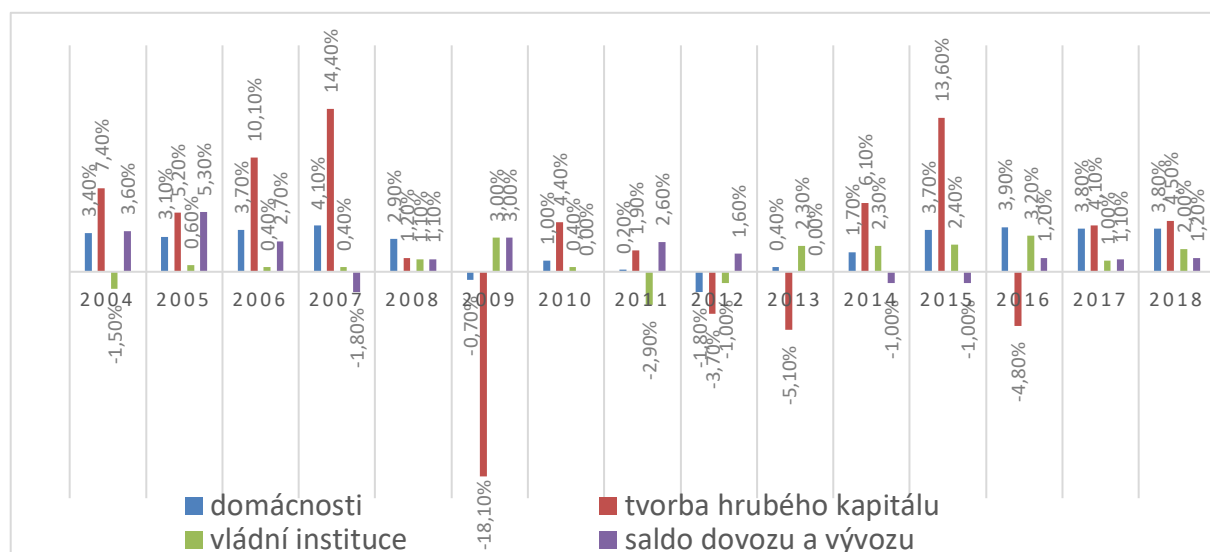
Graf 4 - Podíl jednotlivých složek výdajů na celkovém HDP ČR (v %, v běžných cenách)

Zdroj: ČSÚ, roční národní účty (vlastní úpravy), 20.duben 2020

Graf 5 nám dokládá zpomalení meziročního růstu spotřeby domácností v roce 2008, který se zvýšil pouze o 2,9 p. b. oproti minulému období. Zpomalení bylo zapříčiněno vlivem zrychlení inflace a následnou nejistotou budoucího vývoje. Taktéž výdaje na tvorbu hrubého kapitálu zaznamenaly zpomalení růstu, a to z důvodu poklesu hrubého fixního kapitálu o 3,1 % a menšího zvýšení zásob oproti předešlému období. V roce 2014 a 2015 tvorba hrubého kapitálu zaznamenala výrazný meziroční nárůst a tempo jejího růstu bylo 6,1 % (2014) a 13,6 % (2015). Došlo k tomu vlivem růstu investic a obnovou podnikatelského prostředí. Zvýšení investic obnovilo čerpání finančních prostředků z eurofondů. (ČSÚ, 2016)

Graf 5 – Meziroční změna jednotlivých složek výdajů oproti minulému období (2004–2018, stálé ceny v %)

Zdroj: ČSÚ, roční národní účty (vlastní úpravy), 20.duben 2020

Zatímco v roce 2008 se podařilo udržet alespoň kladný růst, rok 2009 s sebou přinesl zásadní změny, které se negativně promítly do jednotlivých ukazatelů. Jak je zjevné z Tabulky 2, v roce 2009 výdaje domácností, tvorba hrubého kapitálu a také zahraniční obchod vykazovaly nižší hodnoty, než tomu bylo v předešlém období. Negativní vliv těchto položek na HDP se podařil částečně kompenzovat růstem konečné spotřeby, která byla oproti předchozímu roku vyšší o 0,4 % a vládními výdaji, které o 3 % vzrostly a zrcadlily tak snahu vlády oživit českou ekonomiku. Tomu napomohl dokonce i čistý vývoz, který zmírnil pokles reálného HDP o 0,5 p. b. I přes tuto skutečnost se meziroční tempo zahraničního obchodu snížilo, což mělo za následek pokles dovozu a vývozu. Naopak výdaje domácností klesly o 0,6 %. Sníženou poptávku domácností způsobila především špatná situace na trhu práce. Přičemž se poprvé od vstupu do EU zvýšila míra nezaměstnanosti, čímž došlo k snižování výdajů domácností. Nejmarkantnější pokles v tomto roce byl zaznamenán u tvorby hrubého kapitálu, který činil v reálném vyjádření 16,9 %. V Grafu 4 a 5 je zřetelné, proč měla tvorba hrubého kapitálu, tak velký vliv na pokles HDP. Je totiž na druhém místě v rámci podílu na celkovém HDP a klesla o 4,55 p.b.. K dosavadní situaci nepřispěly ani banky, které kvůli své opatrnosti šetřily s rozdávaním úvěrů, díky kterým by firmy mohly své investice financovat. Propad byl zaznamenán téměř u všech druhů investic, zejména tedy u investic do strojů a zařízení a dopravních prostředků. (MPO, 2010)

Rok 2010 se nesl ve znamení mírného oživení, kdy k růstu HDP napomohla tvorba hrubého kapitálu, která vzrostla o necelých 5 % oproti roku 2009. Dovoz i vývoz vzrostly shodně o 15 %, přičemž v prvním pololetí rostl znatelně rychleji vývoz. K nárůstu vývozu pomohla zejména pozitivní ekonomická situace zahraničních zemí. Příspěvek čistého vývozu na HDP činil 0,9 %. Výdaje na spotřebu domácností a vládních institucí přispěly ke zlepšení situace v ČR také, a to obnovením svého růstu shodně oproti minulému období o více než 1 p. b. Situaci ale nezlepšil problém na trhu práce, který po krizovém roce 2009 přetrvával. Míra nezaměstnanosti v roce 2010 činila 7,3 %, což znamenalo roční nárůst o 0,6 p. b.

V roce 2011 se nepříznivý vývoj na pracovních trzích promítl u výdajů domácností, které v podstatě stagnovaly (růst o 0,2 %). Meziroční pokles mezi roky 2011–2012 ohledně spotřeby vládních institucí byl způsoben zejména fiskální politikou, z důvodu vzpamatování se z finanční krize. Až v roce 2013 se projevil meziroční nárůst vládní spotřeby z důvodu zmírnění restriktivní fiskální politiky. Vyšší výdaje vlády neprohloubily státní dluh, protože došlo k růstu i na straně příjmů. (ČSÚ, 2014)

V roce 2014 stouply investice o 7,5 %, zvýšily je nefinanční podniky, vládní instituce dočerpávající peníze z Evropské unie i domácnosti investující do nemovitostí. V roce 2015 vzrostly výdaje na konečnou spotřebu domácností o 2,9 %, dokonce výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí zaznamenaly nejvyšší přírůstek od roku 2003 (+ 3,4%). K poklesu došlo pouze u bilance zahraničního obchodu (- 0,2 p. b.) (ČSÚ, 2016) V letech 2015, 2016 a 2017 panovala pozitivní nálada spotřebitelů, podpořená růstem disponibilních příjmů, čímž se spotřebitelské ceny zvýšily o 2,5 %. Spotřebitelský koš zaznamenal největší zvýšení u segmentu potravin, které k celkovému růstu cen přispěly 0,9 p. b. v roce 2017. Výrazně to ovlivnily i zvyšující se ceny bydlení a dopravy. Došlo i k výrazné proměně cen vývozu a dovozu, a to

hlavně v důsledku posilujícího kurzu koruny, kdy ČNB upustila od kurzových intervencí. Po jednoročním poklesu se tvorba hrubého kapitálu zvýšila o 4,1 %, díky zvýšení soukromých investic, zejména do strojů a zařízení. (ČSÚ, 2018)

Tabulka 2 - Jednotlivé složky výdajové metody ČR za roky 2004-2018 (běžné ceny, v mil. Kč)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Výdaje na konečnou spotřebu	2138765	2237348	2361158	2514612	2687075	2735997	2765219	2791888	2801813	2851036	2922816	3035307	3161351	3361670	3584841
Domácnosti	1477671	1540391	1625589	1743070	1879868	1883654	1912766	1951963	1970389	1996648	2044283	2125028	2213076	2361342	2490959
Vládní instituce	642571	675174	711122	745834	780877	825299	825313	813161	804078	826004	849155	883130	918678	968438	1059041
Tvorba hrubého kapitálu	898795	950901	1055386	1231613	1249964	1042076	1074727	1087401	1063114	1010887	1116425	1284787	1238714	1305877	1398432
Vývoz zboží a služeb	1766972	2046807	2311465	2576724	2570700	2329418	2645451	2907068	3123079	3183857	3599437	3769470	3837702	4072649	4230076
Dovoz zboží a služeb	1742088	1970125	2215211	2482832	2483622	2177082	2522933	2752602	2928094	2947652	3324889	3493781	3469777	3692929	3889793
Saldo vývozu a dovozu	24884	76682	96254	93892	87078	152336	122518	154466	194985	236205	274548	275689	367925	379720	340283

Zdroj: ČSÚ, roční národní účty (vlastní úpravy), 20.duben 2020

2.1.5 Výrobní metoda ČR

Struktura HDP

Výpočet HDP prostřednictvím výrobní metody vychází ze sledování a zachycení hrubé přidané hodnoty (HPH), která se počítá jako rozdíl produkce a mezispotřeby. Bez výše popsané matematické úpravy by jednotlivé výrobky byly započítávány do HDP opakovaně a samotný výstup by tak byl velmi zkreslený. Tabulka 3 pod textem zachycuje absolutní a relativní hodnoty podílu těchto subjektů na celkovém HDP v Česku v letech 2004 a 2018. Co se týče struktury HDP v běžných cenách, v základním členění HPH a saldo daní z produktů a dotací na produkty, tak je z ní patrné, že se v průběhu času příliš nemění. HPH se dlouhodobě podílí z 90% na HDP, zbylými 10% saldo dovozu a vývozu.

Tabulka 3 - HDP výrobní metodou v letech 2004 a 2018 (běžné ceny)

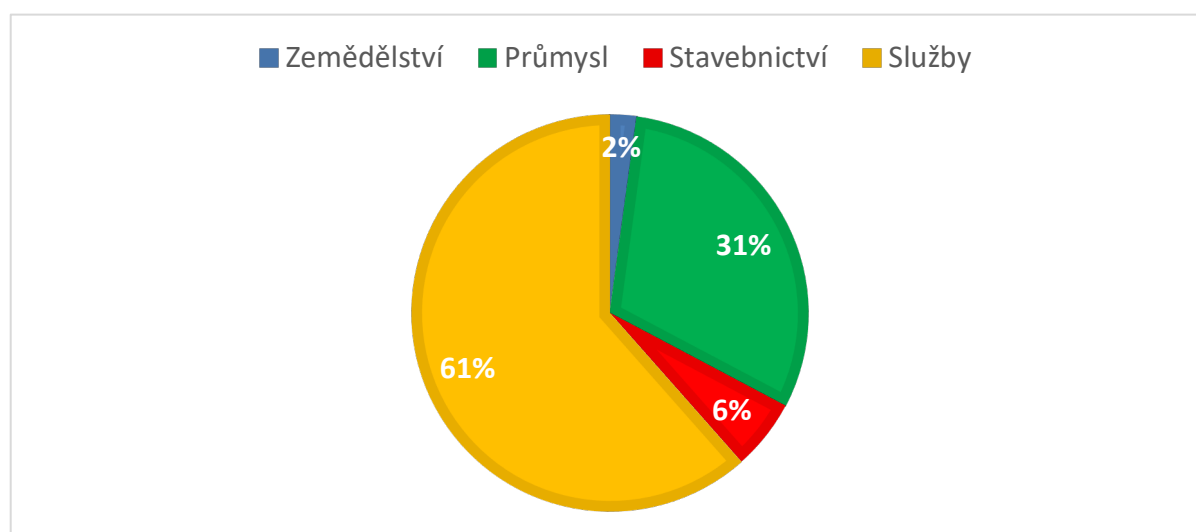
	2004	2004	2018	2018
	Absolutně (mil. Kč)	Relativně (%)	Absolutně (mil. Kč)	Relativně (%)
Produkce	7033302	229,7 %	12324846	232,4 %
Mezispotřeba	4262122	139,2 %	7555167	142,4 %
Hrubá přidaná hodnota	2771180	90,5 %	4769679	89,9 %
Daně z produktů	320946	10,5 %	629395	11,9 %
Dotace na produkty (-)	-29682	-1,0 %	-94688	-1,8 %
Hrubý domácí produkt	3062444	100 %	5304386	100 %

Zdroj: ČSÚ, roční národní účty (vlastní úpravy), 20.duben 2020

Výsledný růst HPH je pochopitelně nezbytnou položkou pro růst HDP, a proto je daný ukazatel sledován velmi často, a to v nejrůznějších souvislostech. Nejčastěji je na HPH nahlíženo skrze jednotlivá odvětví, která jsou podle ČSÚ kategorizována podle tzv. NACE. Pro potřeby této práce jsou zvoleny čtyři základní oblasti, do kterých jsou rozdělena všechna odvětví. Jak je zřejmé z Grafu 6, jedná se o zemědělství, průmysl, stavebnictví a služby. (ČSÚ, 2015)

Mimoto je v Grafu 6 zaznamenán podíl jednotlivých oblastí na celkové HPH za rok 2018. Největší podíl na HPH mají služby (61 %), následuje průmysl (31 %) a nejméně se podílejí stavebnictví a zemědělství (6 %, resp. 2 %)

Graf 6 - Podíl odvětví na HPH v ČR v roce 2018 (běžné ceny)

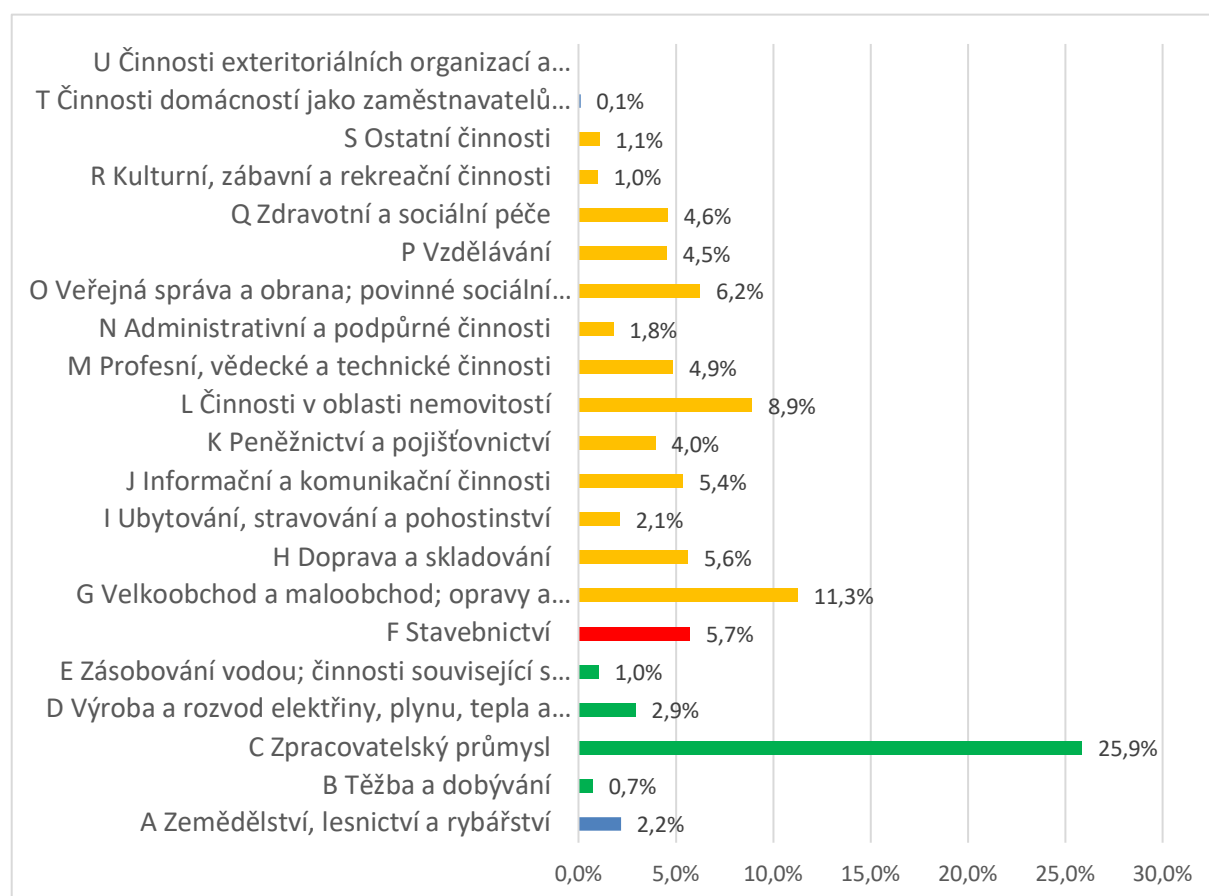
Zdroj: ČSÚ, roční národní účty (vlastní úpravy), 24.duben 2020

V České republice má průmyslové odvětví druhý největší podíl na celkovém HPH. Jak Graf 7 dokazuje, největší podíl na tom má právě zpracovatelský průmysl s 25,9 % na celkovém HPH. V rámci EU-28 patří Česká republika mezi země s nejvyšším podílem zpracovatelského průmyslu v ekonomii a řadí se hned za Irsko. Nejvýznamnějším oddílem z hlediska tržeb je s velkým předstihem výroba motorových vozidel, jejíž podíl činí necelých 30 % a meziročně se nepatrně zvýšil. S velkým odstupem pak následuje výroba kovových konstrukcí, výroba strojů a výroba počítačů, jejichž podíl je v rozmezí 8,4 až 7,1 %. (MPO, 2018) V ČR se automobilovému průmyslu daří, což je patrné i na výrobě, jelikož v roce 2018 padl nový rekord, kdy se vyrobilo 1,437 milionu vozů, meziroční růst se tak zvýšil o 1,7 p.b.. (SAP, 2019)

Jak již bylo zmíněno výše, největší podíl na HPH mají služby, jejichž struktura je daleko roztržštěnější. Z Grafu 7 je patrné, že největší podíl HPH tvoří velkoobchod a maloobchod (10,2 %), dále činnosti v oblasti nemovitostí (8,9 %) a veřejná správa a obrana (6,2 %). Mimo jiné, Graf 7 znázorňuje podíl odvětví HPH dle klasifikace NACE na HDP, která slouží například k mezinárodnímu srovnání v rámci Evropské unie.

Graf 7 - Podíl odvětví dle klasifikace NACE na HPH v ČR v roce 2018 (běžné ceny)

Zdroj: ČSÚ, roční národní účty (vlastní úpravy), 28.duben 2020

Vývoj HDP

V prvních letech 2004–2008 zažívala ČR znatelný růst ekonomiky, což mělo vliv na nárůst HPH napříč všemi oblastmi hospodářství. Největší roli zde sehrál vstup ČR do EU, jenž způsobil velký příliv zahraničních investic, růst exportu do zahraničních zemí a zvýšení produktivity práce. Jak je patrné z Tabulky 4, největší množství zahraničních investic putovalo právě do průmyslu, kde došlo mezi roky 2004–2008 k průměrnému růstu o 10,4 % ročně. (MPO, 2005) Znatelně pomaleji rostly služby – průměrně o 3,6 % ročně. Pozitivní růst byl zaznamenán u ICT (průměrný nárůst o 8,4 %), dále se dařilo růstu velkoobchodních a maloobchodních služeb nebo i peněžnictví a pojišťovnictví (u obou byl průměrný nárůst o 8 % za rok).

Tabulka 4 - Vývoj HPH dle odvětví v letech 2004 až 2011 (stálé ceny, v %)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Zemědělství	11,0%	10,2%	-8,8%	-25,5%	9,0%	20,5%	-16,1%	1,9%
Průmysl	8,8%	9,5%	15,4%	4,9%	8,1%	-11,4%	6,0%	6,6%
Stavebnictví	8,4%	2,8%	-0,2%	4,8%	-0,1%	-3,5%	4,0%	-6,7%
Služby	2,5%	3,3%	3,5%	6,2%	1,3%	-3,4%	1,5%	0,8%
Celkem	4,9%	6,7%	7,4%	5,3%	3,6%	-5,4%	2,8%	2,0%

Zdroje: ČSÚ, roční národní účty (vlastní úpravy), 29.duben 2020

V roce 2007 dynamika české ekonomiky postupně oslabovala. Na tom se podepsala zejména průmyslová produkce, která oproti minulému období zpomalila o 10,5 p. b. viz. Tabulka 4. Zároveň došlo k obrovskému propadu HPH na straně zemědělství, které ale nemá takový vliv na HPH jako průmysl či služby. Ke zpomalení růstu HPH průmyslu došlo hlavně kvůli zpomalení produkce u zpracovatelského průmyslu, což mělo za následek zmírnění růstu u ostatních evropských ekonomik, do kterých Česká republika vyváží své produkty. (MPO, 2008) Bylo to poprvé od roku 2004, kdy průmysl nebyl hlavním zdrojem růstu HPH a jeho místa se ujalo rychle rostoucí odvětví služeb. V roce 2008 se situace naopak obrátila a služby zaznamenaly znatelné zpomalení na celkové HPH, a i přes jejich velký význam byl jejich příspěvek relativně malý.

Velmi atypicky se vyvíjela HPH v zemědělství, viz Tabulka 4 a 5. Oproti ostatním odvětvím se zemědělství liší v menší závislosti na hospodářském cyklu, zejména ve srovnání s průmyslem. Jeho vývoj se odvíjí od řady jiných faktorů, kterými jsou například počasí nebo aktuální úroda. Jak je vidět v obou zmíněných tabulkách, HPH zemědělství v období největšího ekonomického růstu klesala (rok 2006), naopak v roce 2009 při hluboké recesi bylo zemědělství jediným odvětvím, které vykazovalo kladný vývoj HPH. Celkově však HPH zemědělství klesla od vstupu ČR do EU, což bylo zapříčiněno zejména nedostatečnou konkurenceschopností českých výrobců, kteří jen těžko konkurují levnému dovozu ze zahraničí. (Kučera, 2004)

V roce 2009, v době ekonomické krize, poklesla produkce ve zpracovatelském průmyslu zhruba o 5 %, což je ale mezi ostatními obory činnosti vcelku ojedinělé. V období krize se místy dařilo odvětví peněžnictví a pojišťovnictví (9,2 %), které si dokázalo udržet růst HPH.

V roce 2010 přišlo pokrizové oživení, které souviselo se silící poptávkou ze zahraničí. Největší růst HPH zaznamenalo průmyslové odvětví, jehož růst byl do značné míry ovlivněn nízkou srovnávací základnou z roku 2009. V letech 2011–2012 dolehla na růst HPH negativně domácí poptávka. Tento pokles se přenesl i do roku 2013, což mělo další negativní vliv na vývoz a investice, jenž se následně promítl do všech odvětví průmyslu. Až v roce 2014 se průmysl dostal do kladných čísel, díky silící zahraniční poptávce.

Největší krizí si prošla oblast stavebnictví, kdy mezi roky 2008–2013 čelila úbytku zakázek, přičemž došlo k dlouhodobému poklesu stavební produkce. Jak je zaznamenáno v Tabulkách 4 a 5, vývoj HPH ve stavebnictví se kromě roku 2010 vyvíjel negativně. Stavebnictví v roce 2015 již druhým rokem pozvolna smazalo rozdíl k výsledkům dosahovaným v předkrizovém období, nicméně jeho produkce z roku 2017 byla ve srovnání s konjunkturálním rokem 2008 stále ještě o cca 16 % nižší. V roce 2015 se stavební výroba zvýšila meziročně o 7,1 %. (MPO, 2016) Naopak tempo růstu stavení produkce v roce 2018 akcelerovalo. I přes zdlouhavé udělování stavebního povolení, je díky investiční podpoře státu a dotací z EU, očekáván pozitivní vývoj a dynamický růst.

Svou stěžejní roli si dlouhodobě udržuje průmysl, který vytváří zhruba třetinu výkonu české ekonomiky. V roce 2015 vzrostla průmyslová produkce meziročně o 4,1 % a i přes vysokou srovnávací základnu prakticky navázala na výsledek předchozího roku (růst o 5 %). V rozhodujícím zpracovatelském průmyslu vzrostla produkce o 5,6 %. Hlavním nositelem jeho výkonu byla již tradičně výroba motorových vozidel, která se zvýšila o 11,5 %, následovaná výrobou oděvů (růst o 10,7 %). Z dalších let vyplývá, že zatímco průmysl a zahraniční obchod v roce 2018 zpomalily svoji růstovou dynamiku, stavebnictví ji zrychlilo. Meziroční růst průmyslové výroby zpomalil na 3,0 % z 8,9 % v roce 2017. Z důvodu nižší expanze zpracovatelského průmyslu, a v první řadě pak snížením růstového tempa výroby motorových vozidel na 1,8 % z 9,6 % (MPO, 2018).

Tabulka 5 - Vývoj HPH dle odvětví v letech 2012 až 2018 (stálé ceny, v %)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ^e
Zemědělství	4,1%	-2,4%	8,1%	5,5%	3,4%	-3,0%	-2,8%
Průmysl	-2,9%	-4,4%	5,4%	4,1%	1,9%	8,9%	3,0%
Stavebnictví	-3,1%	1,3%	2,0%	3,9%	-3,7%	-2,8%	6,8%
Služby	0,2%	1,5%	2,5%	5,3%	3,2%	2,7%	3,1%
Celkem	-0,8%	-0,5%	3,4%	4,7%	2,4%	4,2%	3,0%

Zdroj: ČSÚ, roční národní účty (vlastní úpravy), 30.duben 2020

2.1.6 Výdajová metoda SR

Stejně tak jako u České republiky se tato podkapitola zabývá detailnějším pohledem na strukturu složek HDP v rámci výdajové metody. Jednotlivé procentuální zastoupení položek na HDP je znázorněné v Grafu 8. V Tabulce 6 jsou pak zaznamenané absolutní hodnoty jednotlivých složek výdajové metody za období mezi roky 2004–2017 a Graf 9 obsahuje procentuální meziroční změna jednotlivých složek.

Tabulka 6 - Jednotlivé složky výdajové metody SR za roky 2004–2018 (běžné ceny, v mil. EUR)

ROK	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Výdaje na konečnou spotřebu	34740,27	37748,59	42279,95	45799,96	50801,46	51448,54	52331,23	53639,62	54817,18	55466,91	56751,45	58532,43	60111,59	63087,48	66882,01
Domácnosti	25730,68	27987,89	31092,86	34350,31	38048,75	37851,09	38396,39	39667,42	40868,41	41084,43	41605,16	42495,64	43579,06	45729,84	48495,65
Vládní instituce	8529,69	9246,32	10598,83	10854,98	12086,07	12907,13	13235,55	13262,23	13223,59	13652,73	14403,7	15291,07	15739,22	16521,76	17291,08
Tvorba hrubého kapitálu	12622,99	14979,62	16231,13	17959,7	19628,65	13524	16227,65	17632,98	15220,76	15562,95	16728,72	19419,6	18666,29	19132,63	21021,61
Vývoz výrobků a služeb	31677,5	36321,87	45595,84	52508,6	54824,35	43285,51	51585,3	60066,34	66472,91	69585,81	69888,89	73051,57	75949,24	82211,91	86213,58
Dovoz výrobků a služeb	32939,24	38634,99	47834,26	53214,38	56762,84	44234,99	52566,89	60711,74	63807,33	66445,8	67281,28	71865,36	73501,04	79581,15	84395,37
Saldo vývozu a dovozu	-1261,74	-2313,12	-2238,42	-705,78	-1938,49	-949,48	-981,59	-645,4	2665,58	3140,01	2607,61	1186,22	2448,19	2630,76	1818,21

Zdroj: ŠÚSR, roční národní účty(vlastní úpravy), 30.duben 2020

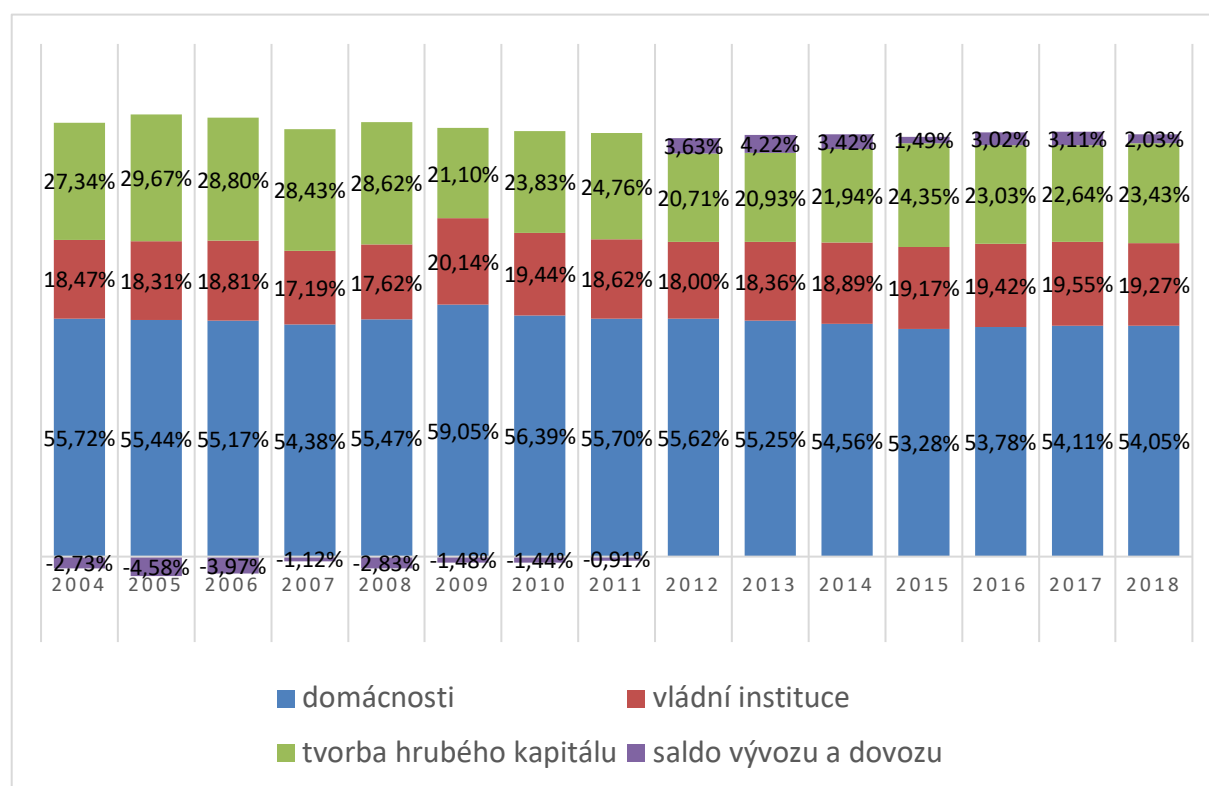
Jak je patrné z Grafu 8, tak největším dílem na tvorbě HDP v dané ekonomice se svými výdaji na konečnou spotřebu podílejí domácnosti (54,05 % v roce 2018). Druhá největší složka, která se podílela na tvorbě HDP je hrubý kapitál (23,43 % v roce 2018). Hned za ním s 19,27 % za rok 2018 je konečná spotřeba vládních institucí. A poslední složkou, která se podílí na celkové výši HDP je čistý export (2,03 % v roce 2018). Mohlo by se zdát, že taková hodnota je zanedbatelná ve srovnání s některými ostatními položkami, ale jednotlivé části čistého exportu, vývoz a dovoz vykazují neopomenutelné objemy, a proto jejich vývoj hraje významnou roli ve vývoji ekonomiky jako celku.

Graf 8 také dokazuje, že podíl většiny položek se za třináct let téměř nezměnil. Mezi roky 2004–2018, tedy došlo k poklesu významu výdajů na domácí spotřebu o 1,92 p. b., klesla také tvorba hrubého kapitálu o 4,83 p. b. Na poklesu obou výdajů mělo největší podíl saldo vývozu a dovozu, které se od roku 2004 zvýšilo o 5,84 p. b. Je tedy patrné, že vztah této položky k celkovému HDP Slovenské republiky nabral na významu.

Při pohledu na strukturu výdajových položek HDP je namístě konstatovat, že v roce 2008 byla slovenská ekonomika výrazně podpořena domácí poptávkou. Tempo růstu domácí spotřeby dosahovalo 6,2 %, což znamená oproti minulému období mírný pokles. Vývoj byl podpořen zejména zvýšením reálných mezd. Velmi silně se zvýšily investice, které rostly o 6,8 p. b. Závěr roku už se nese ve znamení poklesu, na němž měla zásluhu krize, viz Tabulka 1.

Rok 2009 byl v porovnání s předešlým rokem výrazně slabší. HDP se propadlo o 5,6 %. Došlo k poklesu investic a zásob. (Dubská, 2016)

Graf 8 - Podíl jednotlivých složek výdajů na celkovém HDP SR

Zdroj: ŠÚSR, roční národní účty (vlastní úpravy), 30.duben 2020

Rok 2010 začal pro ekonomiku Slovenska pozitivně, kdy zaznamenala růst o 5,1 %. Dařilo se zejména průmyslu, a to v odvětvích, které citlivě reagují na hospodářský cyklus (automobilový a strojírenský). Jak je patrné z Grafu 9, meziroční změna tvorby hrubého kapitálu přispěla o 18,85 %. Tvorba hrubého kapitálu je výraznou složkou s vysokým podílem na HDP viz. Graf 8, což má pozitivní dopad na vývoj produktu. Taktéž došlo ke zvýšení úvěrových aktivit, to se odrazilo na růstu investic.

Stejně tak jako v roce 2010 byl pro rok 2011 velmi významný průmysl a to se projevilo v růstu exportu o téměř 12 %. Saldo vývozu a dovozu zaznamenalo růst o 1,3 %. K pozitivnímu růstu HDP pomohly také investice. Naopak negativně se projevil pokles spotřeby domácností, což se zapříčinilo snížením disponibilního důchodu z důvodu zvýšení daní, odvodů a vyšší inflací. Nejvíce ale poklesla spotřeba vládních institucí. (Haluška, 2012)

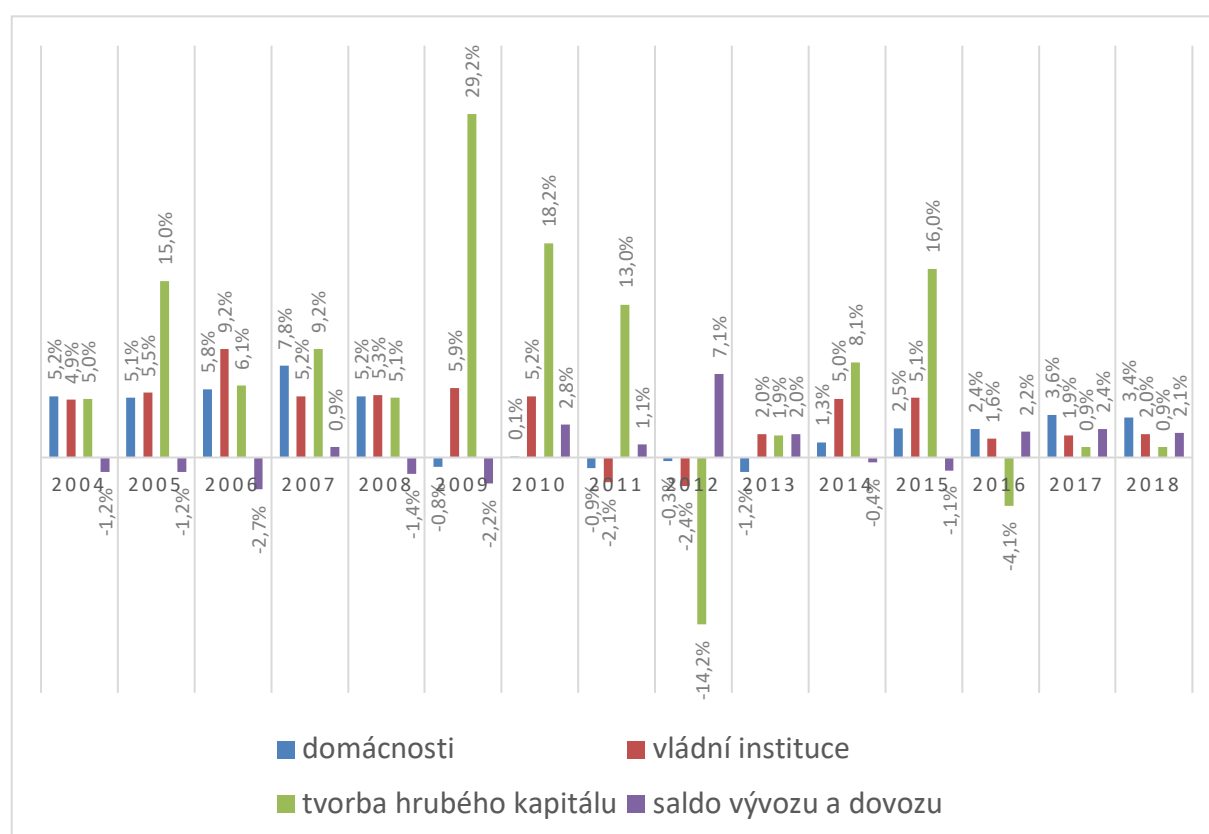
I když v roce 2012 došlo ke zpomalení růstu slovenské ekonomiky, přesto bylo Slovensko čtvrtou zemí v rámci Eurozóny s nejrychleji rostoucím HDP. Hlavní důvod proč se neocitlo v recesi, byl ten, že pozitivní vývoj HDP byl podpořen zahraničním obchodem a přílivem nových investic do automobilového průmyslu. Konsolidace na trhu práce, měla za následek růst spotřeby vládních institucí (2,16 %). Rok 2014 přinesl růst disponibilního důchodu z důvodu klesajících cen a kladného vývoje na trhu práce, což mělo za následek zvýšení spotřeby domácností o 1,4 p. b. oproti minulému období. Další nárůst se odehrál u výdajů na vládní

institute, a to o 5,3 % oproti roku 2013. Naopak negativně se na vývoji HDP podílelo saldo exportu a importu, jehož meziroční pokles činil 5,1 p.b. viz. Graf 9.

Na základě čerpání z evropských fondů z konce programového období 2007 až 2013 nastal razantní nárůst investic v roce 2015. Spotřeba domácností si nadále udržela mírné tempo růstu, přičemž meziroční nárůst činil 2,2 %, i když je dobré zmínit, že její růst zůstává za růstem disponibilního důchodu.(Eurostat, Eurostat, 2018)

Slovenská ekonomika v roce 2017 nadále pokračovala ve stabilním růstu. Za celý rok 2017 vzrostla o 3,2 %, tj. stejným tempem jako v roce 2016. Hlavním pilířem ekonomického růstu byla soukromá spotřeba, přičemž k celkovému růstu ekonomiky přispěly jen nepatrně méně také investice (tvorba hrubého kapitálu), zejména tedy příchodem nového investora – automobilové firmy společnosti Jaguar a Land Rover. Příspěvky spotřeby vlády a čistého exportu k ekonomickému růstu Slovenska jsou z uvedeného období 2017 zaznamenány jako mírně negativní.(MZV, 2018)

Graf 9 - Meziroční změna jednotlivých složek výdajů oproti minulému období (2004-2017, stálé ceny v %)

Zdroj: ŠÚSR, roční národní účty (vlastní úpravy), 30.duben 2020

2.1.7 Výrobní metoda SR

Stejně tak jako v ČR tvoří HPH SR téměř 90 % HDP. Jak je vidět z Tabulky 7, v období 2004 až 2018 došlo k razantnímu nárůstu produkce a mezispotřeby o necelých 21 %.

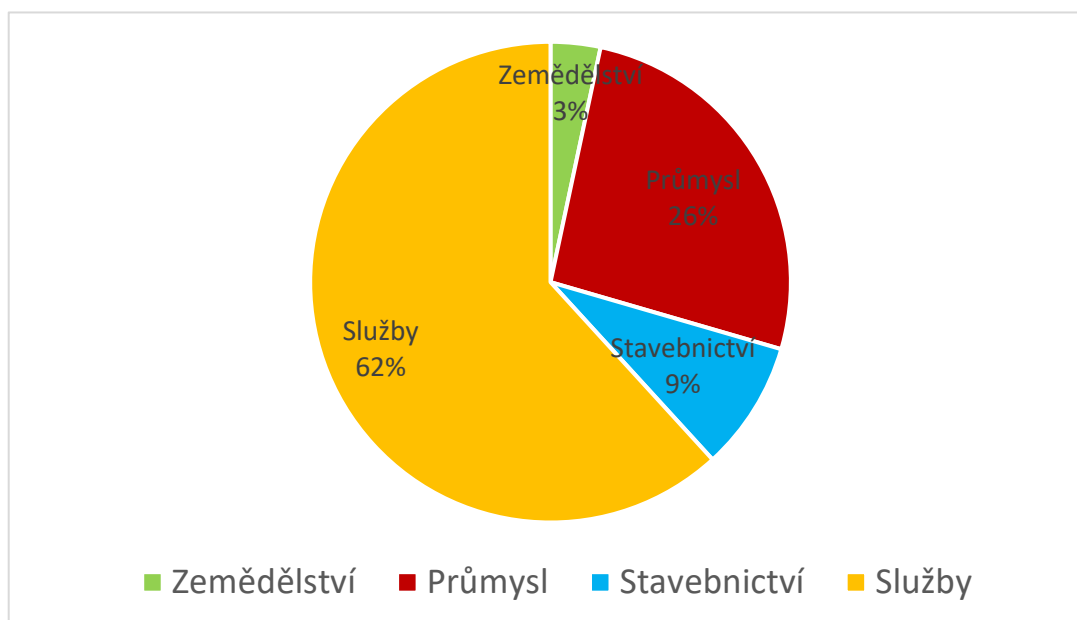
Tabulka 7 - HDP výrobní metodou v letech 2004 a 2018 (běžné ceny)

	2004		2018	
	Absolutně (mil. Eur)	Relativně (%)	Absolutně (mil. Eur)	Relativně (%)
Produkce	101722,401	220,65 %	218203,531	241,91 %
Mezispotřeba	60447,933	131,12 %	137168,783	152,07 %
Hrubá přidaná hodnota	41274,468	89,53 %	81034,748	89,84 %
Daně z produktů	4827,059	10,47 %	9167,04	10,16 %
Hrubý domácí produkt	46101,527	100 %	90201,788	100 %

Zdroj: ŠÚSR, roční národní účty (vlastní úpravy), 30.duben 2020

V Grafu 10 jsou zaznamenány podíly jednotlivých oblastí na celkové HPH za rok 2018. Stejně tak jako u ČR jsou všechna odvětví rozdělena na čtyři základní oblasti. Největší podíl na HPH mají služby (62 %), následuje průmysl (31 %) a nejméně se podílejí stavebnictví (9 %) a zemědělství (3 %). Z těchto hodnot je patrné, že Česká a Slovenská ekonomika se v tomto téměř neliší, protože obě mají výrazně nízký podíl služeb na HPH na úkor průmyslu. Ve většině zemí EU je naopak z dlouhodobějšího pohledu patrný růst služeb na úkor průmyslu, což je spojeno s ekonomickou úrovní a globalizačními procesy. (Spěváček et. al., 2012)

Graf 10 - Podíl odvětví na HPH v SR v roce 2018 (běžné ceny)

Zdroj: ŠÚSR a NBS, roční národní účty (vlastní úpravy), 30.duben 2020

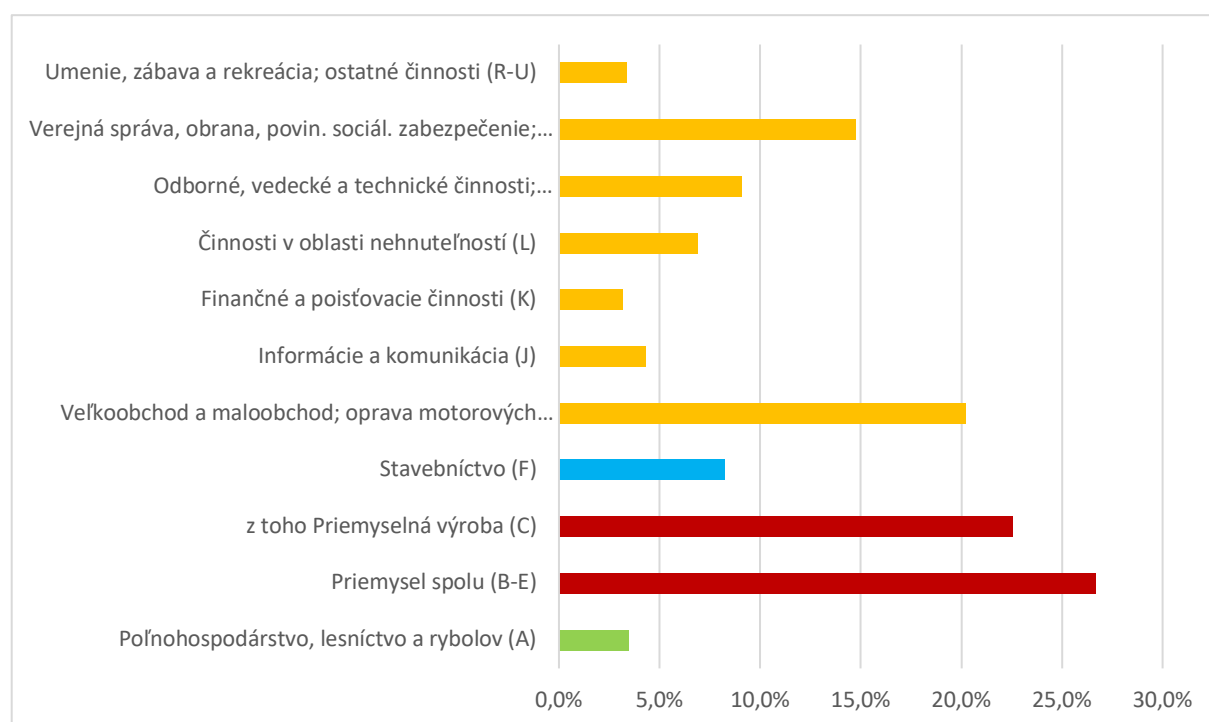
Slovenská republika je stejně jako Česká republika průmyslovou zemí, což je i patrné z Grafu 11. HDP průmyslové výroby rostl mezi roky 2014–2017 o 15,6 %, resp. 11,4 %, resp. 10,9 % a roku 2017 dosáhl 22,5 % podílu na HDP hospodářství SR. Přitom průmysl spolu (B-E) zaznamenal 26,7 % podílu na HPH. Průmysl SR je tedy velmi důležitým hospodářským

sektorem. Nejvýznamnějšími oddíly z hlediska tržeb jsou výroba motorových vozidel a výroba elektronických, optických přístrojů a zařízení.

Jak již bylo zmíněno výše, největší podíl na HPH mají služby. Největší složkou služeb je velkoobchod a maloobchod (20,2 %). Hned v závěsu je veřejná správa a obrana (14,7 %).

V posledních letech se na Slovensku daří stavebnictví díky novým developerským projektům, spuštění výstavky nových úseků dálnic a modernizaci železničních tratí. (MHSR, 2018)

Graf 11 - Podíl odvětví dle klasifikace NACE na HPH v SR v roce 2018 (běžné ceny)

Zdroj: ŠÚSR a NBS, roční národní účty (vlastní úpravy), 30.duben 2020

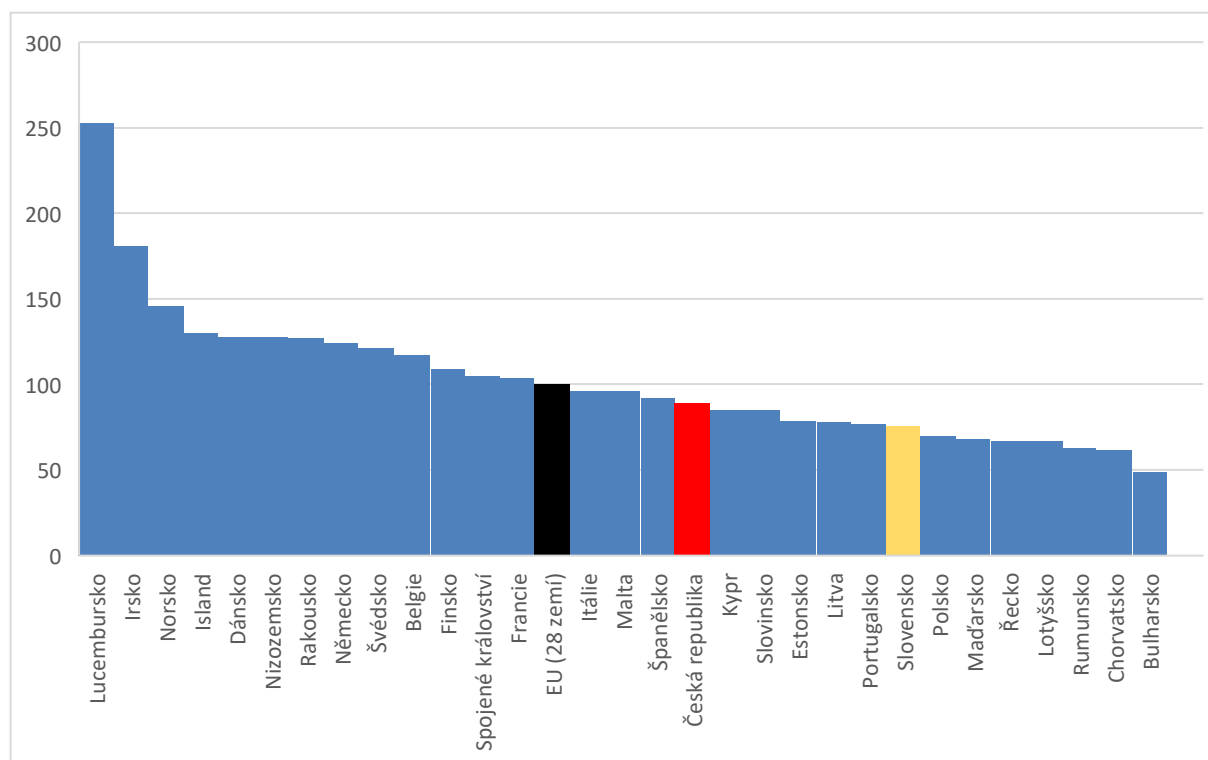

2.2 HDP na obyvatele

HDP na obyvatele dané země v paritě kupní síly patří dlouhodobě mezi jeden z nejčastěji aplikovaných ukazatelů pro mezinárodní srovnání ekonomického výkonu.

Česká republika i Slovensko se nachází až ve druhé polovině žebříčku (v rámci EU). ČR přitom tuto druhou polovinu uvedeného pořadí otevírá 89 % průměru EU podle dat za rok 2018. Z tzv. nových členských zemí EU, které se staly součástí společného hospodářského prostoru počínaje vstupní vlnou z května 2004 a později, je pozice ČR nejlepší. Spolu s Maltou, která má ještě o 7 p.b. více než ČR. Slovensko (76 %) se nachází na 24. místě v žebříčku HDP na obyvatele v PPS a ztrácí tak 13 p.b. na Českou republiku. Nejvyšší míru HDP na obyvatele v PPS má Lucembursko (253 %) a Irsko (181 %). Nejhuře dopadlo Bulharsko (50 %). (Dubská, 2016)

Graf 12 - Hrubý domácí produkt na obyvatele v paritě kupní síly (PPS) v roce 2018 (EU 28=100)

Zdroj: Eurostat, roční národní účty (vlastní úpravy), 30.duben 2020

2.3 Alternativní ukazatele

Již v teoretické části bylo zdůrazněno, že HDP není nejdokonalším ukazatelem ekonomické výkonnosti. Proto je někdy nahrazován alternativními ukazateli, které některé jeho nedostatky dokáží zachytit. Těmi nejpoužívanějšími jsou především reálný hrubý domácí důchod (RHDD) a hrubý národní důchod (HND).

2.3.1 Hrubý národní důchod

Jak již bylo zmíněno v teoretické části, přestože je HDP nejpoužívanějším makroekonomickým ukazatelem, je to národní důchod, který lépe odráží finanční situaci hospodářství. Nezahrnuje část hodnoty, která „mizí“ do zahraničí, a to ve formě reinvestovaných zisků a dividend. (Vltavská, Sixta, & Šimková, 2018) Využití HND, nabývá stále více na důležitosti u malých otevřených ekonomik, jako je Česká a Slovenská republika. Repatriované a reinvestované zisky zahraničních investorů či podniků zde hrají podstatnou roli. Odliv těchto zisků do zahraničí má reálné dopady na ekonomiku z důvodu snižování národního disponibilního důchodu, který zásadně určuje výši konečné spotřeby a úspor, z nichž jsou hrazeny investice. (Spěváček, 2013)

V Tabulce 8 je zobrazen vývoj ukazatele HND ku HDP v letech 2004–2018, a to obou sledovaných ekonomik. V roce vstupu do Evropské unie zaznamenala větší ztrátu prvotních důchodů Česká republika, rozdíl mezi HND a HDP činil 4,6 p. b. V následujících letech docházelo k daleko větším rozdílům. Největší odliv prvotních důchodů zaznamenala ČR v roce 2011, kdy rozdíl činil 7,6 p. b. Slovensko v témže roce zaznamenalo odliv prvotních důchodů pouze o 3,6 p. b. Na Slovensku se rozdíl mezi HND a HDP pohyboval v sledovaném období v průměru o 2,24 p. b. Tento zvětšující se rozdíl je dán především zvyšujícím se množstvím zahraničních podniků na daných územích. Zisky těchto zahraničních podniků jsou posléze repatriovány, což způsobuje odliv důchodů, které pak nezůstanou v domácí ekonomice, ale v zahraničí, a to nepřímo negativně ovlivňuje výkonost ekonomik. (Spěváček, 2013)

Česká republika na rozdíl od Slovenska patří dle statistiky OECD v rámci EU k zemím s vysokým rozdílem HND ku HDP. Nejvyšších hodnot dosahuje Lucembursko (HND v roce 2018 to bylo pouze 70,8 % HDP), což je dáno velkým podílem firem pod zahraniční kontrolou a vysokým množstvím zaměstnanců, kteří dlouhodobě v Lucembursku nežijí, to má za následek snížení HND oproti HDP. Podobně je na tom Irsko s 79,6 % HND ku HDP. Naopak u vyspělých zemí jako je Dánsko, Německo a Švédsko dosahoval HND vyšších hodnot než HDP. (Spěváček, et al., 2012)

Tabulka 8 - Hrubý národní důchod v ČR a SR (v % HDP)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ČR	95,4 %	95,5 %	93,9 %	93,6 %	93,5 %	93,0 %	92,6 %	92,4 %	93,8 %	94,0 %	93,3 %	93,3 %	93,5 %	93,8 %	94,1 %
SK	96,0 %	97,2 %	97,3 %	97,0 %	98,1 %	99,3 %	97,8 %	96,4 %	98,1 %	99,1 %	98,7 %	97,5 %	98,1 %	98,0 %	97,9 %

Zdroj: ČSÚ a ŠÚSR, roční národní účty (vlastní úpravy), 30.duben 2020

2.3.2 Reálný hrubý domácí důchod

Výpočet reálného hrubého domácího důchodu vychází z HDP ve stálých cenách, ke kterému je přičítán (resp. odečítán) přínos (resp. ztráta) ze změn směnných relací. (Spěváček, 2013) RHDD je tak alternativní ukazatel ekonomické výkonnosti, který beze v úvahu vliv změny směnných relací (viz teoretická část). Z Tabulky 9 je patrné, že rozdíl mezi HDP a RHDD v průběhu sledovaných let značně kolísal. Do vývoje obchodního zisku (resp. ztráty) ze směnných relací se promítaly nejen změny vnitřních podmínek, ale především změny cen významných komodit (např. ropy) na světových trzích. Například v roce 2008 se negativně promítlo do směnných relací prudké zvýšení světových cen potravin, proto RHDD ČR byl menší než HDP. Naopak v letech 2013–2016 působí směnné relace na českou ekonomiku pozitivně a RHDD byl tak například v roce 2014 o necelých 50 milionů vyšší než HDP. V Slovenské republice působí směnné relace pozitivně od roku 2012 až po rok 2018 viz Tabulka 10.

Tabulka 9 - RHDD v ČR v letech 2004–2018 (ceny předchozího roku, v mil. Kč)

Rok	HDP	Rozdíl ²	RHDD
2004	2 948 275	19071	2 967 346
2005	3 262 528	-44943	3 217 585
2006	3 488 694	-45997	3 442 697
2007	3 709 608	27529	3 737 137
2008	3 943 119	-32257	3 910 862
2009	3 830 856	45162	3 876 018
2010	4 019 764	-51088	3 968 676
2011	4 032 910	-42970	3 989 940
2012	4 001 491	-16500	3 984 991
2013	4 040 276	34710	4 074 986
2014	4 209 397	49972	4 259 369
2015	4 542 818	14019	4 556 837
2016	4 708 404	37736	4 746 140
2017	4 975 522	-39184	4 936 338
2018	5 190 915	1158	5 192 073

Zdroj: ČSÚ, čtvrtletní národní účty (10.květen 2020)

² Rozdíl mezi HDP a RHDD představuje tzv. obchodní zisk (+), resp. ztrátu (-) ze směnných relací.

Tabulka 10 - RHDD v SK v letech 2004 až 2018 (ceny předchozího roku, mil. €)

Rok	HDP	Rozdíl	RHDD
2004	51 871,40	-3977,41	47 893,99
2005	55 307,08	-5312,17	49 994,91
2006	60 004,41	-4987,40	55 017,01
2007	66 504,10	-3327,89	63 176,21
2008	70 211,63	-4027,67	66 183,96
2009	66 381,21	-1923,49	64 457,72
2010	70 178,78	-1925,44	68 253,34
2011	72 189,01	-617,32	71 571,69
2012	73 557,57	3406,98	76 964,55
2013	74 051,03	3839,60	77 890,63
2014	76 089,24	3449,04	79 538,28
2015	79 758,20	2452,51	82 210,71
2016	81 451,72	2715,17	84 166,89
2017	83 933,01	2588,57	86 521,58
2018	87 203,67	3013,28	90 216,95

Zdroj: SÚSR, roční národní účty (10.květen 2020), vlastní výpočty

Tabulka 11 ukazuje vývoj směnných relací. Jedná se o meziroční indexy, hodnoty vyšší než 100 znamenají zlepšování směnných relací, zatímco menší čísla představují zhoršení. Rozdíl mezi HDP a RHDD vysvětluje změny směnných relací v jednotlivých letech. U České republiky je nejvýznamnější zlepšení možné pozorovat v letech 2009 a 2016, zatímco roky 2005, 2006 a 2010 patří z pohledu vlivu směnných relací na RHDD k těm nejhorším. U Slovenské republiky se negativní trend zvrátil v roce 2012, kdy došlo k zlepšení směnných relací až do roku 2018.

Tabulka 11 - Vývoj směnných relací v ČR a SK v letech 2004 až 2018 (indexy, SOPR = 100)

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ČR	101,1	97,8	98	101,1	98,7	102	98,1	98,5	99,4	101,1	101,5	101,2	102	98,8	101,1
SK	98,2	97,8	98	98,2	98,4	98,8	98,8	99,4	101,1	101,2	101,1	101,5	101,2	101,3	101,5

Zdroj: ČSÚ, roční národní účty (10.květen 2020), vlastní výpočty³

³ Směnné relace jsou počítány jako podíl deflátoru vývozu a deflátoru dovozu. Právě tyto údaje pocházejí z ročních národních účtů.

3 Závěr

Tato závěrečná práce se zabývala sledováním vývoje a srovnáváním HDP a dalších relevantních ukazatelů v Česku a na Slovensku po vstupu obou zemí do Evropské unie. Cílem této práce bylo popsat prostřednictvím dvou statistických metod – výdajové a výrobní, klíčové makroekonomické dopady vstupu České a Slovenské republiky. Práce odpovídá na otázky, jak ovlivnil vstup Česka a Slovenska do Evropské unie ekonomickou výkonnost země a jak se po roce 2004 změnila struktura obou sledovaných ekonomik. Pro účely vhodného vysvětlení tématu a všech jeho aspektů je závěrečná práce rozdělena do dvou hlavních a navazujících kapitol – do teoretické a praktické.

První část práce prezentovala formou literární rešerše základní teoretická východiska dané problematiky a rovněž představila základní makroekonomické ukazatele, přičemž pozornost byla soustředěna především na hrubý domácí produkt (HDP). Představeny byly jednotlivé metody výpočtu, tedy výdajová, výrobní a důchodová metoda a objasnili jsme také problematiku nominálního a reálného HDP. Dále byl popsán úzce související ukazatel hrubého národního produktu (HNP) a další specifické termíny, např. „*Ukazatel blahobytu*“.

Navazující praktická část práce byla zaměřena na sledování vývoje HDP ve zkoumaných ekonomikách, především tedy v Česku a Slovensku. Ten se dá rozdělit do třech období, přičemž první (2004–2008) a poslední (2010–2018) jsou specifické růstem, zatímco prostřední období (2008–2009) představuje stagnující ekonomiku a pomalý vývoj z důvodu působení ekonomické krize. Hlavním mezníkem obou ekonomik byl vstup do Evropské Unie, který jak Česku, tak Slovensku umožnil další rozvoj. Česká republika a Slovensko po roce 2004 dále udržely pozitivní vývoj probíhající od začátku tisíciletí. Tempo růstu reálného hrubého domácího produktu dále rostlo, s čímž bylo spojeno urychlení reálné konvergence. Pozitivní vývoj byl však pozastaven hospodářskou krizí, jež vypukla v USA. Krize se přenesla na ekonomiku EU do podoby krize ekonomické, což mělo vliv negativní na výkonnost české a slovenské ekonomiky. V 2009 došlo k poklesu HDP a obě ekonomiky se tak dostaly do hluboké recese. Navzdory tomu, dle hlediska srovnání se státy EU-28, nebyl propad růstu HDP obou ekonomik tak markantní. Následně v letech 2010–2011, po pozvolném odeznívání hospodářské krize, došlo u obou ekonomik k meziročnímu růstu HDP. Česká republika v roce 2010 dosahovala růstu 2,3 % a Slovenská republika dokonce 5,0 % (dosahovaly vyšších hodnot růstu HDP, než byl průměr EU-28). Při analýze v letech 2012 až 2013 je patrné, že Slovenská republika si vedla o něco lépe než Česká, protože vykazovala od roku 2009 až po 2018 pravidelný meziroční růst. Česká republika upadla v tomto období opět do recese. Po dobu následujících čtyř let docházelo k postupné stabilizaci české ekonomiky a teprve v roce 2014 se v českém HDP projevil citelnější nárůst a v roce 2015 činilo tempo růstu v České republice 5,3 % a na Slovensku 4,2 %. Krize měla za následek i zvýšení veřejného zadlužení u obou ekonomik, kdy od roku 2009 až do roku 2013 veřejné zadlužení jen rostlo. U České republiky se v roce 2013 jednalo o veřejné zadlužení 44,9 % HDP a 54,7 % HDP u Slovenské republiky.

Z provedené analýzy vyplývá, že základní příčinou recese z roku 2009 bylo nepochybně snížení zahraniční poptávky, která klesla z důvodu finanční krize u obou sledovaných ekonomik. Recese se zásadně projevila v roce 2008 na celém světě a zásadně tak ovlivnila fungování

ekonomiky evropských zemí. Následný propad a oslabení evropských ekonomik měl pro české a slovenské hospodářství negativní dopady, a to především z důvodu vysokého podílu proexportních odvětví, zejména tedy zpracovatelský průmysl tvořící u České a Slovenské republiky téměř jednu čtvrtinu celkového HPH. V letech 2004 až 2008 byl zpracovatelský průmysl obou zemí dominantním tahounem, převážně díky vstupu do Evropské unie, čímž vzkvétal mezinárodní obchod. Následný propad zahraniční poptávky způsobil výrazný pokles HPH vytvořené právě ve zpracovatelském průmyslu. Zhoršení dané situace se promítlo do všech ostatních odvětví, což mělo velmi negativní vliv na podnikatelskou atmosféru. Došlo k propadu tržeb, panovala nejistota z dalšího vývoje a firmy omezovaly své výdaje. To se pochopitelně odrazilo na vývoji investic, které v roce 2009 razantně poklesly. V České republice došlo k poklesu investic více než o 10 %. Klesající tržby se promítly do pracovních trhů z důvodu nutnosti firem propouštět své zaměstnance. Výrazně tak vrostla nezaměstnanost. To mělo za následek pokles spotřeby domácností, jejichž výdaje klesly na Slovensku o 0,6 % a v Česku o 0,7 %. První příčinou recese byl tedy vnější poptávkový šok. Nakonec se na propadu reálného HDP podílely hlavně domácí výdaje. V České republice na rozdíl od Slovenské republiky pozitivně přispíval k růstu HDP čistý vývoz, a to i přes to, že tempo růstu razantně zpomalilo.

Po letech 2010 a 2011, kde došlo k mírnému zlepšení, se v roce 2012 reálné HDP znovu propadlo, ale pouze u České republiky. Negativním faktorem, jenž nepříznivě působil na výkonost české ekonomiky, byl sentiment způsobující neochotu domácností i firem utrácet. Výdaje domácností i investice do hrubého fixního kapitálu v roce 2012 klesaly a výrazně tak dopomohly k poklesu celkového HDP. Nepomohla tomu ani úsporná opatření vlády, jenž sice snížila veřejný dluh (absolutně), ale na druhou stranu to vedlo k poklesu vládních výdajů, které jsou neodmyslitelnou složkou HDP.

Dynamický růst nastoupil v roce 2014 a plynule pokračoval i v následujícím období. Důvěra a kladné očekávání ekonomických subjektů v závislosti na nízkých úvěrových sazbách přispěly ke zvýšení celkových výdajů na spotřebu a také klesala míra úspor. Rok 2015 se nesl ve znamení razantního meziročního růstu HDP v obou sledovaných zemích. Z čehož plyne, že recese a dopady krize byly na ústupu a ekonomiky se začaly probouzet z útlumu. Období mezi roky 2016-2018 se také vyznačovala pozitivní ekonomickou aktivitou. Nicméně během psaní práce došlo ke globální virové pandemii, která měla za následek vydávání radikálních opatření v rámci všech regionů, čímž dochází k ekonomické krizi.

Dále byla zkoumána reálná konvergence České a Slovenské republiky k průměru EU-28. Česká republika v rámci srovnání s V-4 dosahuje nejvyšší ekonomické úrovně měřené HDP (v přepočtu na obyvatele, v PPS). Tedy 89 % k průměru EU-28, přičemž Slovenská republika (76 %) se drží hned na místě druhém v rámci V-4.

Alternativní ukazatel Hrubý národní důchod bere v úvahu vliv přerozdělení prvotních důchodů mezi nerezidenty a rezidenty konkrétního státu. Analýza vývoje tohoto ukazatele je zejména důležitá v malých otevřených ekonomikách, jakými jsou česká a slovenská. V obou ekonomikách je HND dlouhodobě nižší než HDP, což je dáno poměrně velkým počtem podniků se zahraniční kontrolou, jejichž důchody jsou repatriovány a snižují HND v obou sledovaných

ekonomikách. Druhým alternativním ukazatelem, který byl v práci sledován, je RHDD. Ten bere v úvahu problém směnných relací, jejichž vliv HDP vůbec nezachycuje. Obchodní zisk (resp. ztráta) ze směnných relací u ČR v průběhu let značně kolísala a byla ovlivněna především vnějšími podmínkami. Například v roce 2008 byl index směnných relací razantně ovlivněn nárůstem světových cen potravin, který způsobil pomalejší růst RHDD oproti HDP. U SK se negativní trend směnných relací zvrátil v roce 2012, posléze se směnné relace zlepšily až do roku 2018.

4 Bibliografie

- (CMEPS), C. o. (2015). *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress*. Načteno z <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/118025/118123/Fitoussi+Commission+report>
- ČNB. (29. duben 2019). *Česká Národní Banka*. Načteno z <https://www.cnb.cz/cs/vyhledavani/?q=oslaben%C3%AD%20koruny>
- ČSÚ. (2006). *Hrubý domácí důchod – reálně*. Načteno z https://www.czso.cz/documents/10180/20537126/1136-06_mezinar+rov_6.pdf/06c633d2-e28e-472e-a005-a6a1d6b91a3c?version=1.0
- ČSÚ. (17. březen 2014). *Vývoj ekonomiky České republiky v roce 2013*. Načteno z Český statistický úřad: <https://www.czso.cz/documents/10180/20549933/110913q4a-1+po+uprave.pdf/5bb293d9-0744-4405-9d6a-4f8fd02c615c?version=1.0>
- ČSÚ. (2015). *Hodnocení výkonnosti ekonomiky České republiky v širším kontextu*. Načteno z Český statistický úřad: <https://www.czso.cz/documents/10180/36380891/320288-15a02.pdf/3eb94533-1944-48d6-8fb8-540cfa1d8a9c?version=1.0>
- ČSÚ. (24. březen 2016). *Český statistický úřad*. Načteno z VÝVOJ EKONOMIKY ČESKÉ REPUBLIKY V ROCE 2015: <https://www.czso.cz/documents/10180/20549951/320193-15q4a.pdf/2dbaba6f-207f-48ad-ac07-759ca9283a8e?version=1.3>
- ČSÚ. (2016). *Financování vzdělávání v České republice v mezinárodním srovnání*. Načteno z <https://www.czso.cz/csu/czso/financovani-vzdelavani-v-ceske-republice-v-mezinarodnim-srovnani>
- ČSÚ. (30. červen 2016). *Odhady čtvrtletních národních účtů v České republice*. Načteno z https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_hdp-
- ČSÚ. (24. březen 2016). *Vývoj ekonomiky České republiky - v roce 2015*. Načteno z Český statistický úřad: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-ekonomiky-ceske-republiky-4-ctvrtleti-2015>
- ČSÚ. (13. listopad 2018). *Mimořádné revize národních účtů*. Načteno z http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.avizo_revize
- ČSÚ. (23. březen 2018). *Vývoj ekonomiky České republiky - rok 2017*. Načteno z Český statistický úřad: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-ekonomiky-ceske-republiky-rok-2017>
- ČSÚ. (10. duben 2019). *Evropský srovnávací program*. Načteno z https://www.czso.cz/csu/czso/evropsky_srovnavaci_program

- ČSÚ. (2. duben 2019). *Hrubý domácí produkt (HDP)*. Načteno z metodika: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-hdp-
- ESA 2010 (2013). *European system of accounts - ESA 2010*. Načteno z <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-02-13-269>
- Šíroký, M. (2004). *Řetězení stálých cen v národních účtech*. Načteno z https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:j06AsrSXyyAJ:https://www.mfer.cz/assets/cs/media/2004-12-15_Retezeni-stalych-cen-v-narodnich-uctech.ppt+&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz
- ŠÚSR. (2019). Načteno z Štatistický úrad Slovenské republiky: <https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/home!/ut/p/z1/tVXLctowFP2VZMHS6NqSX9kZ0hgSh2AMLmjTEcIGBz-IcUz4uK76Y5UJmbZhItLpVN7Yvufcl66OEEVTRHNWJ0tWJUXOUvE9o8Y33-xbnY7qgDUYfYH-2Bm6o1uiAtHR1wPgJhhqjk3c7vXo4UYAupoVeIYGoCL6B183AfqDYAIQBhAAoBBRRHlebaoVmhXzLVsp2>
- Dubská, D. (2011). Dopady světové finanční a hospodářské krize na ekonomiku České republiky. Český statistický úřad. Načteno z ČSÚ.
- Dubská, D. (2016). Srovnávací analýza vývoje ekonomik České republiky, Slovenska a Rakouska. V ČSÚ.
- Eurostat. (červenec 2018). Načteno z Eurostat: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/National_accounts_and_GDP
- Eurostat. (2019). Načteno z <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>
- Fassmann, M. (2007). *Stínová ekonomika a práce na černo*. Praha: Sondy.
- Fischer, J. (2005). Problémy měření HDP. V *Měříme správně HDP?* (stránky 11-20). Praha: CEP.
- Haluška, J. (květen 2012). *Slovenská ekonomika v roku 2011*. Načteno z Makroekonomické otázky 5/2012.: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2012/5-2012/02_biatec12-5_haluska.pdf
- Hronová, S., Fischer, J., Hindls, R., & Sixta, J. (2009). *Národní účetnictví, nástroj popisu globální ekonomiky*. Praha: C.H. BECK.
- Kadeřábková, A. (2006). *Makroekonomická analýza*. Praha: VŠEM.

- Kučera, L. (2004). *Postavení primárního sektoru v ekonomice ČR*. Načteno z Český statistický úřad: <https://www.czso.cz/documents/10180/20534368/320258a.pdf/e3976fc8-3a2f-4974-abe8-fa490b187bd7?version=1.0>
- Lišková, A. (13. 10 2018). *Roklen24*. Načteno z <https://roklen24.cz/a/SVzSV/dejte-sbohem-hdp-na-hlavu-existuji-lepsi-ukazatele-blahobytu>
- MHSR. (květen 2018). *Priemyselná výroba a jej postavenie v hospodárstve SR*. Načteno z Ministerstvo hospodárstva Slovenské republiky: <https://www.mhsr.sk/uploads/files/ezNh8gXF.pdf>
- MPO. (duben 2005). *Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO za rok 2004*. Načteno z Ministerstvo průmyslu a obchodu: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/26280/26212/292484/priloha001.pdf>
- MPO. (duben 2008). *Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO za rok 2007*. Načteno z Ministerstvo průmyslu a obchodu: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/31516/38290/438938/priloha002.pdf>
- MPO. (28. duben 2010). *Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO za rok 2009*. Načteno z Ministerstvo průmyslu a obchodu: <https://www.mpo.cz/dokument66054.html>
- MPO. (24. duben 2016). *Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2015*. Načteno z Ministerstvo průmyslu a obchodu: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/55772/63966/656431/priloha001.pdf>
- MPO. (19. září 2018). *Panorama zpracovatelského průmyslu ČR 2017*. Načteno z Ministerstvo průmyslu a obchodu: <https://www.mpo.cz/assets/cz/prumysl/zpracovatelsky-prumysl/panorama-zpracovatelskeho-prumyslu/2018/10/Panorama-2017.pdf>
- MZV. (30. leden 2018). *Očekávaný vývoj slovenské ekonomiky v roce 2018*. Načteno z Velvyslanectví České republiky v Bratislavě: https://www.mzv.cz/bratislava/cz/obchod_a_ekonomika/ocekavany_vyvoj_slovenske_ekonomiky_v.html
- NBS. (2019). Načteno z Národní Banka Slovenska: <https://www.nbs.sk/sk/menova-politika/makroekonomicka-databaza/makroekonomicke-ukazovatele-graf>
- Nečadová, M. (5 2012). *Je HDP vhodným ukazatelem ekonomické výkonnosti a sociálního pokroku v podmínkách globalizace? In Acta Oeconomia Pragensia, (s. 3-23)*. Načteno z <https://www.vse.cz/aop/377>
- Pavelka, T. (2007). *Makroekonomie: základní kurz*. 3. vyd. Slaný: Melandrium.

- SAP. (24. leden 2019). *Česko po páté v řadě překonalo rekord ve výrobě vozidel*. Načteno z Sdružení automobilového průmyslu: https://autosap.cz/wp-content/uploads/2019/01/tiskova-zprava-2_2019.pdf
- Singer, M. (2005). Srovnání temp hospodářského růstu. V *In Měříme správně HDP?* (stránky 29-53). Praha: CEP.
- Spěvák, V. (2013). *Růst a stabilita české ekonomiky v letech 2001-2011*. Načteno z Politická ekonomie, (s. 24-45): <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=882.pdf>
- Spěvák, V., Rojíček, M., Vintorvá, R., Zamrazilová, E., & Žďárek, V. (2012). *Makroekonomická analýza*. Praha: Linde P.
- UNSDSN. (14. březen 2018). Načteno z World Happiness Report: <https://worldhappiness.report/ed/2018/>
- Valentová, Z. (2011). *Šedá ekonomika v teorii a v praxi*. Brno: Masarykova univerzita.
- Vintorvá, R. (2010). *Interpretační omezení HDP a alternativní ukazatele*. Načteno z https://www.cesvsem.cz/data/data/ces-soubory/working-paper/gf_wp0610.pdf
- Vltavská, K., Sixta, J., & Šimková, M. (2018). Vývoj národního důchodu České republiky od 80. let 20. století. *Politická ekonomie*, 35-56. Načteno z VŠE: <https://www.vse.cz/polek/1176>

5 Seznam grafů a tabulek

Graf 1- Reálný růst HDP 2007–2010 (čtvrtletní tempa v %)	18
Graf 2 - Veřejný dluh ČR a SR (% podíl na HDP)	19
Graf 3 - Reálný růst HDP 2011–2014 (čtvrtletní tempa v %)	20
Graf 4 - Podíl jednotlivých složek výdajů na celkovém HDP ČR (v %, v běžných cenách)	22
Graf 5 – Meziroční změna jednotlivých složek výdajů oproti minulému období (2004–2018, stálé ceny v %)	22
Graf 6 - Podíl odvětví na HPH v ČR v roce 2018 (běžné ceny)	25
Graf 7 - Podíl odvětví dle klasifikace NACE na HPH v ČR v roce 2018 (běžné ceny)	26
Graf 8 - Podíl jednotlivých složek výdajů na celkovém HDP SR	30
Graf 9 - Meziroční změna jednotlivých složek výdajů oproti minulému období (2004–2017, stálé ceny v %)	31
Graf 10 - Podíl odvětví na HPH v SR v roce 2018 (běžné ceny)	32
Graf 11 - Podíl odvětví dle klasifikace NACE na HPH v SR v roce 2018 (běžné ceny)	33
Graf 12 - Hrubý domácí produkt na obyvatele v paritě kupní síly (PPS) v roce 2018 (EU 28=100)	34
Tabulka 1 – Změna reálného HDP (roční tempa v %)	17
Tabulka 2 - Jednotlivé složky výdajové metody ČR za roky 2004-2018 (běžné ceny, v mil. Kč)	24
Tabulka 3 - HDP výrobní metodou v letech 2004 a 2018 (běžné ceny)	25
Tabulka 4 - Vývoj HPH dle odvětví v letech 2004 až 2011 (stálé ceny, v %)	27
Tabulka 5 - Vývoj HPH dle odvětví v letech 2012 až 2018 (stálé ceny, v %)	28
Tabulka 6 - Jednotlivé složky výdajové metody SR za roky 2004-2018 (běžné ceny, v mil. EUR)	29
Tabulka 7 - HDP výrobní metodou v letech 2004 a 2018 (běžné ceny)	32
Tabulka 8 - Hrubý národní důchod v ČR a SR (v % HDP)	35
Tabulka 9 - RHDD v ČR v letech 2004-2018 (ceny předchozího roku, v mil. Kč)	36
Tabulka 10 - RHDD v SK v letech 2004 až 2018 (ceny předchozího roku, mil. €)	37
Tabulka 11 - Vývoj směnných relací v ČR a SK v letech 2004 až 2018 (indexy, SOPR = 100)	37